

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med förslag till anslag m.m. för budgetåret 2009. I betänkandet behandlas också motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandena.

Propositionen innehåller förslag om att riksdagen ska godkänna att Statens ljud- och bildarkiv (SLBA) upphör som en myndighet. De uppgifter SLBA har överförs till Kungl. biblioteket. Detta föranleder ändringar i lagen (1060:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram, lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens område samt lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument.

De nuvarande målen för Utbildningspolitik och Forskningspolitik ska upphöra att gälla. Detta motiveras bl.a. av att det varit svårt att bryta ned övergripande politiska mål till politikområden och effektmål för den enskilda myndigheten.

Under budgetåret avsätts nära 900 miljoner kronor för fortsatt satsning av lärarfortbildning. Medel avsätts också till den 1 oktober 2008 inrättade Statens skolinspektion för att förstärka inspektionen av skolor. Ett nytt statsbidrag har införts fr.o.m. den 1 oktober 2008 för att stärka skolhuvudmännens arbete med basfärdigheterna läsa, skriva och räkna. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag för detta ändamål om 250 miljoner kronor för budgetåret 2009.

Regeringens föreslagna särskilda satsningar på vuxenutbildning innebär bl.a. att anslag 1:15 *Statligt stöd till vuxenutbildning* förstärks med 124 miljoner kronor 2009 för att öka tillgången till gymnasial yrkesutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen. Vidare förstärks anslaget med 31 miljoner kronor 2009 för att öka antalet platser i yrkeshögskolan. Regeringen avser att inrätta en ny myndighet, Myndigheten för yrkeshögskolan, fr.o.m. den 1 juli 2009.

Lunds universitet har sålt aktier i Ideon AB med förbehåll för regeringens godkännande. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att för statens räkning godkänna försäljning av aktier i Ideon AB.

Växjö universitet och Högskolan i Kalmar har inkommit med en ansökan om att bilda ett nytt universitet genom en sammanslagning av de båda lärosätena. I propositionen föreslås att riksdagen ska godkänna denna sammanslagning.

Propositionen föreslår en fortsatt utbyggnad av läkarutbildningen fr.o.m. 2009 motsvarande 110 nybörjarplatser. Vidare föreslås att tandläkarutbildningen utökas med 40 nybörjarplatser per år under perioden 2009–2013.

Regeringens föreslagna satsningar på forskning innebär bl.a. att Vetenskapsrådet tillförs 339 miljoner kronor 2009. Som en förstärkning av forskningen vid universitet och högskolor tillförs 1 215 miljoner kronor under anslag 2:56 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* Den närmare fördelningen av nämnda satsningar presenteras i regeringens forsknings- och innovationsproposition (prop. 2008/09:50).

Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiet de grönas budgetalternativ redovisas i särskilda yttranden. I bilaga 2 ges en översikt över regeringens och nämnda partiers förslag till anslag för 2008 inom utgiftsområdet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Utskottets överväganden	10
1 Inledning	10
Statens ljud- och bildarkiv upphör som myndighet	10
Målen för politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik	11
2 Barn- och ungdomsutbildning	12
Inledning	12
Resultat	12
Anslagen för 2009	17
1:1 Statens skolverk	17
1:2 Statens skolinspektion	19
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	20
1:4 Sameskolstyrelsen	21
1:5 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	22
1:6 Särskilda insatser på utbildningsområdet	24
1:7 Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.	25
1:8 Bidrag till viss verksamhet motsvarande förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och gymnasieskola	26
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	27
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	28
1:11 Förstärkning av basfärdigheter	29
Oppositionspartiernas förslag till nya anslag, m.m.	30
3 Vuxenutbildning	32
Inledning	32
Resultat	32
Anslagen för 2009	33
1:12 Bidrag till vissa studier	33
1:13 Myndigheten för yrkeshögskolan	34
1:14 Utveckling av vuxenutbildning m.m.	35
1:15 Statligt stöd till vuxenutbildning	35
1:16 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	36
1:17 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	37
Oppositionspartiernas förslag till nya anslag	38
4 Universitet och högskolor	39
Inledning	39
Resultat	39
Anslagen för 2009	41
2:1 Högskoleverket	42
2:2 Verket för högskoleservice	42
Anslag för grundutbildning vid universitet och högskolor	43
Anslag för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor	47
2:55 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	47

2:56 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	48
2:57 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	50
2:58 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	51
Försäljning av aktier i Ideon AB	52
Sammanslagning av Växjö universitet och Högskolan i Kalmar	52
5 Forskning	53
Inledning	53
Resultat	53
Riksrevisionens styrelses redogörelse angående fem stiftelsers kapitalförvaltning och regeringens roll som stiftare	54
Anslagen för 2009	55
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	55
3:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning	56
3:3 Rymdforskning	56
3:4 Institutet för rymdfysik	57
3:5 Kungl. biblioteket	57
3:6 Polarforskningssekreteriatet	58
3:7 Sunet	58
3:8 Centrala etikprövningsnämnden	58
3:9 Regionala etikprövningsnämnder	59
3:10 Särskilda utgifter för forskningsändamål	59
6 Vissa centrala myndigheter	60
Inledning	60
Anslagen för 2009	61
4:1 Centrala studiestödsnämnden m.m.	61
4:2 Överklagandenämnden för studiestöd	61
4:3 Internationella programkontoret för utbildningsområdet	62
4:4 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	63
4:5 Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning	64
7 Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden	65
Särskilda yttranden	66
1. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden, punkt 7 (s)	66
2. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden, punkt 7 (v)	69
3. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden, punkt 7 (mp)	71
4. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden, punkt 7 (s, mp)	74
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	76
Proposition 2008/09:1	76

Redogörelse 2007/08:RRS26	77
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	77
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens förslag	82
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	86
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag	89

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Statens ljud- och bildarkiv upphör som myndighet**

Riksdagen godkänner regeringens förslag att Statens ljud- och bildarkiv ska upphöra som en myndighet. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 6.

2. **Vissa lagändringar till följd av att Statens ljud- och bildarkiv upphör som myndighet**

a)

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 1.

b)

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 2.

c)

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 3.

d)

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 4.

3. **Målen för politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik**

Riksdagen godkänner att målen för politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik upphör att gälla. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 5.

4. **Försäljning av aktier i Ideon AB**

Riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna försäljning av aktier i Ideon AB. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 12.

5. Sammanslagning av Växjö universitet och Högskolan i Kalmar

Riksdagen godkänner att verksamheterna vid Växjö universitet och Högskolan i Kalmar ska ingå i ett universitet. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 14.

6. Riksrevisionens styrelses redogörelse angående fem stiftelsers kapitalförvaltning och regeringens roll som stiftare

Riksdagen lägger redogörelse 2007/08:RRS26 till handlingarna.

7. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden

a)

Riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 på det sätt som framgår av bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 18 och avslår motionerna 2008/09:Fi270 yrkandena 62, 63, 65, 66 och 90–92, 2008/09:Fi272 yrkande 10, 2008/09:So551 yrkande 2, 2008/09:Ub211, 2008/09:Ub325, 2008/09:Ub389 yrkandena 1–3, 2008/09:Ub455, 2008/09:Ub491 yrkande 2, 2008/09:Ub526 yrkandena 1 och 2, 2008/09:Ub534, 2008/09:Ub544, 2008/09:Ub552, 2008/09:Ub557, 2008/09:Ub581, 2008/09:Ub594 yrkandena 5, 8 och 15, 2008/09:Ub596 yrkandena 6 och 7, 2008/09:Ub601 yrkandena 1–3, 5, 6 och 8–11 samt 2008/09:Ub607.

b)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 13 000 000 kr under 2010–2011. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 7.

c)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:5 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 140 000 000 kr under 2010–2011. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 8.

d)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:6 Särskilda insatser inom utbildningsområdet besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 83 000 000 kr under 2010. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 9.

e)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 310 000 000 kr under 2010–2011. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 10.

f)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:17 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 322 847 000 kr under 2010 och högst 477 153 000 kr under 2011–2013. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 11.

g)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 2:56 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 kr under 2010. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 13.

h)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 600 000 000 kr under 2010–2014. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 15.

i)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 3:3 Rymdforskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 860 000 000 kr under 2010–2014. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 16.

j)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 4:3 Internationella programkontoret för utbildningsområdet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 kr under 2010. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 16 punkt 17.

Stockholm den 4 december 2008

På utbildningsutskottets vägnar

Sofia Larsen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granlund (s)¹, Margareta Pålsson (m), Mats Gerdau (m), Betty Malmberg (m), Agneta Lundberg (s)², Lars Hjalmered (m), Peter Hultqvist (s)³, Gunilla Tjernberg (kd), Patrik Forslund (m), Thomas Strand (s)⁴, Ulrika Carlsson i Skövde (c), Mats Pertoft (mp)⁵, Caroline Helmersson-Olsson (s)⁶, Roland Bäckman (s)⁷, Fredrik Malm (fp) och Amineh Kakabaveh (v)⁸.

¹⁻⁸ Avstår från ställningstagande under punkt 7.

Utskottets överväganden

1 Inledning

Riksdagen har den 19 november 2008 beslutat bifalla regeringens förslag att utgiftsramen för 2009 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning ska vara 50 188 757 000 kr (bet. 2008/09:FiU1, rskr. 46).

Utbildningsutskottet behandlar i det följande regeringens förslag i budgetpropositionen för 2009 vad gäller utgiftsområde 16 samt motionsyrkanden som berör budgeten för detta utgiftsområde.

Utgiftsområdet Utbildning och universitetsforskning omfattar barn- och ungdomsutbildning, vuxenutbildning, högskoleverksamhet samt forskning. I utgiftsområdet ingår även myndigheter inom skol-, vuxenutbildning och högskoleområdena samt vissa myndigheter inom forskningsområdet samt medlemsavgifter till Unesco och verksamheten vid Svenska Unescorådet.

De samlade kostnaderna inom utgiftsområdet uppgår till ca 237 miljarder kronor inklusive medel från kommuner och landsting.

Statens ljud- och bildarkiv upphör som myndighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att Statens ljud- och bildarkiv ska upphöra som en myndighet. Riksdagen antar regeringens förslag till lagändringar vilka innebär att de uppgifter som Statens ljud- och bildarkiv har överförs till Kungl. biblioteket.

Bakgrund

Efter förslag i propositionen om åtgärder för att bevara skrifter och ljud- och bildupptagningar (prop. 1977/78:97) beslutade riksdagen att en central myndighet, Arkivet för ljud och bild, skulle inrättas den 1 januari 1979 (bet. 1977/78:KrU27, rskr. 1977/78:375). Myndigheten bytte 2001 namn till Statens ljud- och bildarkiv.

Propositionen

Regeringen angav i 2008 års ekonomiska vårproposition att verksamheten vid Statens ljud- och bildarkiv (SLBA) bör slås samman med Kungl. bibliotekets (KB) verksamhet. Av detta skäl föreslogs i vårpropositionen att anslag 26:1 Statens ljud- och bildarkiv skulle flyttas till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Efter riksdagens godkännande (prop.

2007/08:100, bet. 2007/08:KU24, rskr. 2007/08:265) har Utbildningsdepartementet utarbetat och remissbehandlat en promemoria med förslag till lagändringar.

De lagändringar som regeringen föreslår innebär att de uppgifter som SLBA har överförs till KB. Förslaget gäller ändringar i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram, lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden samt lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

I budgetpropositionen konstaterar regeringen att de båda myndigheternas uppdrag ligger nära varandra. Samtidigt innebär den digitala tekniken att nuvarande gränsdragning mellan myndigheterna inte längre är meningsfull att upprätthålla. Regeringen bedömer att den tekniska och mediala utvecklingen och behovet av insatser bättre kan mötas inom en gemensam organisation.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner att Statens ljud- och bildarkiv ska upphöra som en myndighet samt att riksdagen antar de föreslagna lagändringarna.

Utskottet delar regeringens bedömning att verksamheterna kan utvecklas bättre inom ramen för en gemensam organisation.

Målen för politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner att målen för politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik upphör att gälla.

Propositionen och utskottets ställningstagande

I 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100) aviserade regeringen att den nuvarande verksamhetsstrukturen av statsbudgeten med politik- och verksamhetsområden bör utgå fr.o.m. budgetåret 2009. Med anledning av detta föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2009 att de nuvarande målen för Utbildningspolitik och Forskningspolitik ska upphöra att gälla.

Regeringen motiverar sitt förslag om att den gällande verksamhetsstrukturen bör utgå med att det varit svårt att bryta ned övergripande politiska mål till politikområden och effektmål för den enskilda myndigheten (prop. 2008/09:1, avsnitt 10.4.1). Det har inte heller varit möjligt att på ett rättvi-

sande sätt redovisa och summera vare sig resultat eller kostnader i denna struktur. Därtill menar regeringen att det skapas ottydlighet när resurser anvisas och tilldelas i en struktur (utgiftsområden och anslag), medan resultat redovisas i en annan struktur (politikområden, verksamhetsområden och verksamhetsgrenar).

Utskottet delar regeringens bedömningar och anser att riksdagen bör godkänna förslaget om att målen för politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik ska upphöra att gälla.

2 Barn- och ungdomsutbildning

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag för budgetåret 2009 vad gäller anslag till myndigheter och stöd inom området barn- och ungdomsutbildning (anslag 1:1–11) samt motionsyrkanden i anslutning till dessa. Under respektive anslag behandlas även eventuella bemyndiganden för tid efter 2009.

Avsnittet inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning för områdena förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, förskoleklass, den obligatoriska skolan samt gymnasieskolan som ges i budgetpropositionen.

Barn- och ungdomsutbildning består av förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, förskoleklass och skola. Förskoleverksamhet bedrivs i form av förskola, familjedaghem och öppen förskola. Skolbarnsomsorg bedrivs i form av fritidshem, familjedaghem och öppen fritidsverksamhet. Vidare omfattar barn- och ungdomsutbildning förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Utöver detta bedrivs utbildning i sameskolan och i specialskolan.

Resultat

Förskoleverksamhet

Förskoleverksamhet ska erbjuda en pedagogisk verksamhet och underlätta för föräldrar att förena förvärvsarbete eller studier med ansvar för barn. Förskoleverksamhet bedrivs i form av förskola, familjedaghem och öppen förskola.

Alltfler barn går i förskola och andelen barn i förskoleverksamhet fortsätter att öka. År 2007 var 86 % av alla barn i åldern ett till fem år inskrivna i antingen förskola eller familjedaghem. Mellan 2002 och 2007 ökade antalet inskrivna barn i förskolan med 25 %. Detta beror främst på att antalet barn i förskoleåldern ökat. Under samma period har antalet anställda i förskolan ökat med 27 %. Personaltätheten i förskolan har minskat något under det senaste året. Mellan 2006 och 2007 ökade antalet barn

per årsarbetare från 5,1 till 5,2. Mellan 1999 och 2006 ökade antalet anställda inom förskolan med 30 %. Gruppstorlekarna i förskolan var 2007 i genomsnitt 16,7 barn.

Antalet barn som går i familjedaghem har fortsatt att minska från knappt 27 860 barn 2006 till 25 500 barn 2007. Minskningen förklaras av en minskad efterfrågan från föräldrarna samt av förskolans utbyggnad.

Hösten 2007 fanns det 455 öppna förskolor, vilket är 15 färre än föregående år. Förra året hade dock antalet förskolor ökat med 22 stycken jämfört med året innan.

Den totala kostnaden för förskolan uppgår till nära 44,6 miljarder kronor 2007. Detta är en ökning med 7,5 % jämfört med året innan. Ökningen hänför sig delvis till ökningen av antalet barn. Kostnaden per inskrivet barn beräknas till 109 000 kr. Kostnaden för familjedaghem uppgår till drygt 2,6 miljarder kronor. Utslaget per barn är kostnaden 87 800 kr. För öppen förskola uppgår kostnaden till 273 526 000 kr.

Skolbarnsomsorg

Skolbarnsomsorg bedrivs i form av fritidshem, familjedaghem och öppen fritidsverksamhet. Skolbarnsomsorgens uppgift är att komplettera skolan samt erbjuda barnen en meningsfull fritid. År 2007 ökade antalet inskrivna barn i åldern sex till nio år till 80 % av det totala antalet barn. Antalet inskrivna barn ökade med ca 5 000 till 337 000 barn. Personaltätheten har fortsatt att minska. Mellan 1998 och 2007 minskade personaltätheten från 15,3 barn till 19,5 barn per årsarbetare. Mellan 2006 och 2007 ökade antalet barn per årsarbetare från 18,9 till 19,5 barn. Samtidigt fortsätter gruppstorlekarna att öka. De största barngrupperna finns i förortskommunerna där genomsnittet är 36,5 barn per avdelning. Året innan var motsvarande siffra 35 barn per avdelning. Tillgången till öppen fritidsverksamhet för barn mellan tio och tolv år varierar kraftigt mellan kommunerna. Endast i 69 kommuner bedrevs öppen fritidsverksamhet för barn mellan tio och tolv år. Motsvarande siffra året innan var 71. Antalet öppna verksamheter totalt i landet har däremot ökat med 26 enheter från 581 till 605.

Den totala kostnaden för fritidshem 2007 uppgår till 10,9 miljarder kronor, vilket är en ökning med 1,2 procentenheter jämfört med föregående år. Antalet barn har samtidigt ökat med 2,4 %. Kostnaden per barn har minskat med 1 % till i genomsnitt 32 800 kr.

Förskoleklass

Förskoleklassen är en frivillig skolform inom det offentliga skolväsendet. Utbildningen i förskoleklassen ska stimulera varje barns utveckling och lärande samt ligga till grund för fortsatt skolgång. Läsåret 2007/08 gick 96 % av alla sexåringar i förskoleklass och ca 1 % av alla femåringar och sjuåringar. Förskoleklassen utnyttjas således ej för en flexibel start inför den obligatoriska skolan. Lärartätheten ökade under 2007/08 för första gången på fem år. Antalet inskrivna barn har ökat med 2,1 %, vilket är en

ökning med ca 1 500 barn. Antalet elever beräknas öka under de kommande åren. Andelen elever i fristående förskoleklass har ökat från föregående år från 7,3 % till 7,7 %. Den totala kostnaden för förskoleklass beräknas till 3,9 miljarder kronor 2007, vilket är en ökning från föregående år. Eftersom elevantalet samtidigt har ökat har kostnaden per barn således minskat med 1,5 %, vilket innebär att kostnaden per barn i förskoleklass uppgår till i genomsnitt 46 300 kr.

Grundskolan

Grundskolans huvuduppgift är att förmedla kunskap och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Läsåret 2007/08 gick 936 000 elever i grundskolan, vilket är en minskning med ca 27 000 elever från läsåret innan. Elevantalet har minskat kontinuerligt sedan läsåret 2001/02 då antalet var som högst, med drygt 1 miljon elever. Elevantalet genomgår cykliska förändringar. Också läsåret 1980/81 var drygt 1 miljon elever inskrivna i den svenska skolan. Ett tiotal år senare, läsåret 1991/02, hade antalet elever sjunkit till knappt 900 000. Samma utveckling kan man se nu. Prognosen för läsåret 2011/12 är att elevantalet beräknas sjunka till 873 000 elever.

Antalet elever som går i fristående skolor har fortsatt att öka till 9 %, vilket är en ökning jämfört med föregående läsår, då andelen var drygt 8 %. På fem år har antalet elever som går i fristående grundskolor ökat med 44 %. Av det totala antalet elever i fristående skolor gick majoriteten, 84 %, i skolor med allmän inriktning. Av de övriga eleverna i fristående skolor gick 9 % i fristående skolor med en konfessionell inriktning, 5 % gick i skolor med Waldorfinriktning, 2 % i internationella skolor och mindre än 1 % på riksinternat.

Flickorna presterar, liksom tidigare år, bättre i skolan än pojkarna som har ett betydligt lägre genomsnittligt meritvärde. Våren 2007 var flickornas genomsnittliga meritvärde 218,8 medan pojkarnas var 196,5. Denna könsskillnad har varit relativt konstant sedan betygssystemet infördes läsåret 1997/98. Detta år var det genomsnittliga meritvärdet för flickor 212 medan det för pojkarna var 190,9.

Knappt en fjärdedel av de elever som läsåret 2006/07 avslutade grundskolan uppnådde inte kunskapsmålen i ett eller flera ämnen. Av elever med svensk bakgrund var det 21 % som inte uppnådde målen i ett eller flera ämnen, medan motsvarande andel för elever med utländsk bakgrund var 39 %. Av elever med utländsk bakgrund som var födda i Sverige eller som anlänt till Sverige före sju års ålder, dvs. genomgått hela grundskolan i Sverige, var det drygt 33 % som inte nådde målen i ett eller flera ämnen, medan motsvarande andel för elever som invandrat senare var 58 %. Den bakgrundsfaktor som visar den allra största variationen i elevernas resultat är dock föräldrarnas utbildningsnivå.

Av alla elever totalt var det knappt 10 % som inte uppnådde målen i de naturorienterande ämnena. Andelen elever som inte nådde målen i matematik ökade våren 2007 till 16 % efter att tidigare ha legat stabilt på 12 %. Nio av tio elever uppnådde behörighet till gymnasieskolan.

Andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen har ökat med 1 % från föregående år. Läsåret 1994/95 var andelen 93 % för att under de följande åren sjunka kraftigt till som lägst 81 % läsåret 2002/03. Lsåret 2007/08 har andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen ökat till 85 %.

Andelen lärare per 100 elever i grundskolan var, omräknat till heltidstjänster, 8,4. Samma mått exklusive lärare i modersmål och svenska som andra språk var 8,0 lärare per 100 elever. Denna siffra tangerar den högsta lärartätheten sedan 1993. Lärartätheten varierar dock mycket mellan skolor och mellan kommuner. Av samtliga lärare hade knappt 85 % en pedagogisk högskoleexamen, vilket är knappt 1 procentenhet högre än föregående år.

Enligt Statskontorets rapport Lärares utbildning och undervisning i skolan – Kartläggning och analys (2007:8) är andelen lärare som har föreskriven utbildning i form av lärarexamen för skolformen och årskursen samt tillräcklig utbildning i undervisningsämnet högre i grundskolan än i gymnasieskolan.

Den totala kostnaden för den kommunala grundskolan beräknas uppgå till ca 67,2 miljarder kronor. Kostnaden minskade med 0,5 % jämfört med 2006. Samtidigt minskade antalet elever med 3,9 %, vilket innebär att kostnaden per elev ökade med 3,5 procentenheter till 77 400 kr. Den största procentuella ökningen står kostnaderna för elevvård och skolmåltider för.

Specialskolan

Specialskolan har varit en skolform för elever med dövhet eller hörselskada som på grund av det inte kan gå i grundskola eller motsvarande del av särskolan. Genom en ändring i skollagen utvidgades fr.o.m. den 1 juli 2008 målgruppen för specialskolan. Utöver de grupper som tidigare omfattats tillhör sedan dess även elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning specialskolans målgrupp. Den utvidgade målgruppen ska erbjudas plats i specialskolan om eleverna på grund av dessa funktionsnedsättningar eller av andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller särskolan.

I specialskolan var 514 elever inskrivna under 2007, vilket är en minskning med ett trettio barn sedan föregående år. Den totala kostnaden för specialskolan uppgick till 469 700 000 kr, vilket motsvarar en kostnad per elev på 787 700 kr av vilka 274 700 kr hänför sig till undervisning.

Särskolan

Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans mål för att de har en utvecklingsstörning, ett betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder på grund av hjärnskada, eller autism eller autismliknande

tillstånd har rätt att gå i särskolan. Den obligatoriska särskolan är uppdelad i grundsärskola och träningsskola. Träningsskolan finns för de elever som inte kan gå i grundsärskola på grund av utvecklingsstörningens omfattning.

Andelen elever i särskolan har ökat under de senaste åren och ligger nu på en historiskt hög nivå, även om den elevökningen i obligatoriska särskolan som pågått sedan 1990-talets mitt har mattats av de senaste åren. Läsåret 2007/08 minskade eleverna något i antal jämfört med föregående läsår från 14 400 till knappt 14 000. Andelen av alla elever i den obligatoriska skolan som var mottagna i särskolan var dock ungefär densamma som året innan. Andelen elever i grundskoleåldern som var mottagna i särskolan läsåret 2007/08 varierade kraftigt på kommunnivå mellan 0 och drygt 4 % i kommunerna. Sett över hela landet var sammantaget knappt 1,5 % av eleverna mottagna i särskolan, en tredjedel av dem gick i träningsskola.

Andelen grundsärskoleelever som fick sin undervisning som integrerade i grundskoleklasser varierade mellan 0 och 100 % i kommunerna. Andelen lärare i den obligatoriska särskolan med pedagogisk högskoleexamen varierar också mellan 0 och 100 % i kommunerna. Knappt 4 % av särskolans elever gick i fristående särskolor läsåret 2007/08, vilket är en liten ökning jämfört med tidigare år.

Skolverket har i olika sammanhang redovisat brister i kommuners och skolors utredning och dokumentation när det gäller att överföra elever från grundskolan till den obligatoriska särskolan (t.ex. *Skolverket (2005) Utbildningsinspektionen 2004 Sammanställningar och analyser av inspektionsresultaten. Rapport 266*). Till ledning för kommunerna har Skolverket utarbetat allmänna råd: *Skolverket (2001) Rutiner för utredning och beslut om mottagande i den obligatoriska särskolan – Med allmänna råd (SKOLFS 2001:23) och kommentarer*.

Skolverkets utbildningsinspektion har även i år funnit brister och otydligheter i utredningar och beslut om mottagande i särskolan (*Skolverkets lägesbedömning 2008 Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning*). Skolverket får också, enligt rapporten, frågor om hur elever, som på felaktiga grunder fått sin utbildning i särskolan, kan kompenseras kunskapsmässigt.

Eleverna har minskat i antal men kostnaderna per elev har ökat med 5 %. Den totala kostnaden för verksamheten har dock ökat marginellt mellan 2006 och 2007.

Drygt 8 700 elever gick i gymnasiesärskolan läsåret 2007/08. Det är en ökning med 5,6 % sedan föregående år.

Gymnasieskolan

Elevantalet i gymnasieskolan ökade med knappt 4 % läsåret 2007/08 jämfört med året innan och uppgick till 390 000. Samtidigt ökade andelen elever i fristående gymnasieskolor med knappt 20 %. Läsåret 2007/08 gick drygt 17 % av gymnasieeleverna i en fristående skola. I de tre storstads-kommunerna var denna andel i genomsnitt 30 %.

Av alla elever med slutbetyg våren 2007 uppnådde 89 % grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier. Andelen kvinnor som uppnådde grundläggande behörighet var 5 procentenheter högre än för män. Både kvinnor med svensk bakgrund och kvinnor med utländsk bakgrund slutför sin gymnasieutbildning i större utsträckning än män med motsvarande bakgrund. Skillnaden mellan könen var större för elever med utländsk bakgrund jämfört med de med svensk bakgrund.

Läsåret 2007/08 gick nära 23 000 elever i år 1 på individuella program, vilket motsvarar 14,9 % av alla elever i år 1. Totalt gick 5 000 elever ett andra år och 3 200 var inskrivna i år 3 på ett individuellt program. Sedan den 1 juli 2006 har fristående gymnasieskolor rätt att anordna individuella program. Av samtliga drygt 31 000 elever på individuella program 2007/08 gick endast 535, eller 1,7 % , i fristående gymnasieskolor.

De totala kostnaderna för den kommunala gymnasieskolan beräknas 2007 uppgå till drygt 27 miljarder kronor, vilket är en ökning med 2,4 % jämfört med föregående år. Den totala kostnaden per elev beräknas ha ökat till 85 200 kr (+1,1 %). Kostnaden per elev varierar dock mycket mellan de olika programmen. Kostnaden per elev för undervisning (lärarlöner inklusive ersättning för vikarier) i kommunala gymnasieskolor uppskattas uppgå till 40 200 kr vilket motsvarar en ökning med 2,7 % jämfört med 2006.

Anslagen för 2009

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag finns i bilaga 2 till detta betänkande.

1:1 Statens skolverk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 306 701 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:1 *Statens skolverk* och avslår därmed motionsyrkanden om andra anslagsbelopp.

Jämför särskilt yttrande 2 (v).

Propositionen

Statens skolverk (Skolverket) är central förvaltningsmyndighet för det offentliga skolväsendet för barn, ungdomar och vuxna och för den av det allmänna anordnade förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Skolverket ska bidra till målpuppfyllelsen inom utbildningsområdet genom att svara för uppföljning, utvärdering och utveckling av skolväsendet, förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och vuxenutbildningen samt för vissa styrdokument.

Den 1 mars 2003 renodlades Skolverkets uppgifter genom förordningen (2002:1160) med instruktion för Statens skolverk. Skolverket skulle, enligt förordningen, främst genom utbildningsinspektion granska kvaliteten i skolväsendet och ha tillsyn, följa upp och utvärdera skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen samt kontinuerligt se över kursplaner och betygskriterier. Prioriteringen av inspektionsuppdraget gjorde utbildningsinspektionen till den dominerande verksamheten.

Skolverkets uppgifter har förändrats fr.o.m. den 1 oktober 2008. Tillsyn, inklusive tillsynen över viss utbildning som bedrivs av fristående skolor, samt annan kvalitetsgranskning har överförs till Statens skolinspektion. Till Skolinspektionen har även överförts hanteringen av ärenden som rör godkännande av och rätt till bidrag för fristående skolor samt återkallande av sådant godkännande och sådan rätt till bidrag, det kanslistöd som ges till Skolväsendets överklagandenämnd samt barn- och elevombudet.

Därutöver har överförts verksamhet avseende arbetsplatsförlagd utbildning utomlands för gymnasieelever till Internationella programkontoret för utbildningsområdet. I Skolverket har även inordnats verksamhet från Myndigheten för skolutveckling och Nationellt centrum för flexibelt lärande. Från Myndigheten för skolutveckling har inordnats verksamhet avseende statlig befattningsutbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion och kompetensutveckling för lärare tillsammans med uppgifter avseende hantering av statsbidrag, stöd till användning av informationsteknik, sektorsansvaret för miljömålsarbetet samt uppgifter rörande myndighetens internationella arbete inom verksamhetsområdet. Även vissa uppgifter avseende andra statliga utvecklingsinsatser inom nationellt prioriterade områden och uppgiften att sprida kunskap om forskningsresultat inom verksamhetsområdet inordnas från myndigheten. Från Nationellt centrum för flexibelt lärande har inordnats viss verksamhet avseende utvecklingsinsatser inom vuxenutbildningen rörande metoder och pedagogik för flexibelt lärande.

Som en följd av den förändrade myndighetsstrukturen inom utbildningsområdet har anslaget minskats med 241 184 000 kr.

För arbetet med det nationella provsystemet och för uppföljning och utvärdering av elevers kunskap tillförs anslaget 28 225 000 kr.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 306 701 000 kr. I beloppet ingår en pris- och löneomräkning med 1,81 %.

Motion

Vänsterpartiet föreslår i motion 2008/09:Ub455 i denna del att anslaget minskas med 28 000 000 kr, vilket ungefär motsvarar det belopp regeringen föreslagit under anslaget för arbetet med nationella prov och uppföljning och utvärdering av elevers kunskap. Vänsterpartiet anser att det inte finns något behov av fler nationella prov och vill därför minska anslaget.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet och avslår motionsyrkandet.

I propositionen Nya skolmyndigheter (prop. 2007/08:50) har regeringen lämnat förslag och bedömningar rörande en ny myndighetsstruktur på skolområdet m.m. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (bet. 2007/08:UbU13, rskr. 2007/08:161). Den nya myndighetsstrukturen omfattar tre centrala myndigheter: Statens skolverk, Statens skolinspektion och Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Utskottet välkomnar den nya myndighetsstruktur som är införd fr.o.m. den 1 oktober 2008 med en renodling av inspektionen och där tätare och förbättrad granskning av skolans kvalitetsuppdrag sker i den nya myndigheten Statens skolinspektion.

Nationella prov utgör en del i uppföljningen av elevers prestationer och ett led i uppföljningen av att skolan fullföljer sitt uppdrag att förmedla kunskaper. I februari 2006 tillsattes en särskild utredare för att göra en översyn av grundskolans uppföljningssystem m.m. (dir. 2006:19). Uppdraget redovisades i april 2007. Utredaren föreslog obligatoriska nationella prov för de årskurser som enligt förslagen kommer att stämmas av nationellt, dvs. årskurserna 3, 6 och 9.

1:2 Statens skolinspektion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 326 145 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:2 *Statens skolinspektion*.

Propositionen

Statens skolinspektion har inrättats fr.o.m. den 1 oktober 2008. Skolinspektionen har från och med detta datum övertagit Skolverkets ansvar för tillsyn och kvalitetsgranskning samt s.k. tillståndsprovning avseende fristående skolor.

Statens skolinspektion ska ansvara för kvalitetsgranskning av skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen samt tillsyn över det offentliga skolväsendet och för den av det allmänna anordnade förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen m.m. Skolinspektionen ska vidare ansvara för s.k. tillståndsprövning. Det innebär att myndigheten beslutar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående skolor samt om återkallande av ett sådant godkännande och en sådan rätt till bidrag. Anslaget ska även användas till finansiering av barn- och elevombudet samt till den administration som Skolinspektionen kommer att utföra åt Skolväsendets överklagandenämnd.

En särskild utredare tillsattes i juni 2007 för att lämna förslag till den statliga utbildningsinspektionens framtida inriktning och utformning (dir. 2007:80). Utredningens betänkande, *Tydlig och öppen – förslag till en stärkt utbildningsinspektion* (SOU 2007:101), har remissbehandlats och förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 326 145 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet.

1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 659 311 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten*.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009, för raman­slag 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av fram­tida anslag på högst 13 000 000 kr under perioden 2010–2011.

Propositionen

Specialpedagogiska skolmyndigheten ansvarar för statens specialpedago­giska stöd rörande barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder och för utbildning i specialskolan. Anslaget används för Specialpedagogiska skol­myndighetens förvaltningskostnader. Vidare används anslaget för att delvis täcka kostnader för myndighetens uppdrag på läromedelsområdet.

Myndighetens stödjande uppgift innefattar specialpedagogiskt stöd till kommuner och andra huvudmän som ansvarar för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg samt utbildning inom det offentliga skolväsendet m.m. I

myndighetens uppdrag ligger också att tillgodose behovet av anpassade läromedel för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder. Dessutom fördelar myndigheten vissa statsbidrag.

Specialpedagogiska skolmyndigheten inrättades den 1 juli 2008. Myndigheten övertog då verksamhet som tidigare bedrivits av Specialpedagogiska institutet, Specialskolemyndigheten och Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd. Från den 1 oktober övertog myndigheten också viss verksamhet från Nationellt centrum för flexibelt lärande. Specialpedagogiska skolmyndighetens förvaltningsanslag är en sammanslagning av hela eller delar av förvaltningsanslagen för de tidigare verksamheterna.

Från och med den 1 juli 2008 har specialskolans målgrupp utökats till att även omfatta barn med synskada och ytterligare funktionshinder samt barn med grav språkstörning. Samtidigt återinrättas Ekeskolan och Hällsbo-skolan som statliga specialskolor. Inför 2009 väntas endast mindre elevökningar med anledning av den utökade målgruppen.

Specialpedagogiska skolmyndigheten behöver kunna lämna förhandsbesked till förlag på den kommersiella marknaden. För att möjliggöra för myndigheten att göra framtida ekonomiska åtaganden föreslås att regeringen bemyndigas att under 2009, för ramanslag 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 13 000 000 kr under 2010–2011.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 659 311 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet. Utskottet tillstyrker också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:3 Specialpedagogiska institutet besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 13 000 000 kr under perioden 2010–2011.

1:4 Sameskolstyrelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 26 637 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:4 *Sameskolstyrelsen*.

Propositionen

Sameskolstyrelsen är en styrelse för sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen i kommunal grundskola. Ändamålet med verksamheten är att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning och att bidra till att bevara och utveckla det samiska språket och den samiska kulturen.

Utbildningen bedrivs vid sameskolor t.o.m. årskurs 6 i grundskolan samt i integrerad samisk undervisning i kommunal grundskola t.o.m. årskurs 9. Det har under läsåret 2007/08 funnits sex sameskolor med totalt 182 elever från förskoleklass till årskurs 6. Från och med hösten 2008 finns dock bara fem skolor kvar. Antalet elever i sameskolorna har ökat med ett tjugotal elever. Integrerad samisk undervisning finns vid tolv skolor i nio kommuner med totalt 153 elever. Medan elevunderlaget är konstant har antalet skolor där det bedrivs integrerad samisk undervisning sjunkit från 16 skolor till 12.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 26 637 000 kr. I beloppet ingår en pris- och löneomräkning med 1,55 %.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet.

1:5 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 845 463 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:5 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* och avslår därmed motionsyrkanden om andra anslagsbelopp.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009, för raman-slag 1:5 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 140 000 000 kr under perioden 2010–2011.

Jämför särskilda yttranden 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används för att främja utveckling av förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning. Ur anslaget bekostas främst insatser som Myndigheten för skolutveckling vidtar för att stödja och stimulera kommunernas verksamhetsutveckling inom barnomsorg, skola och vuxenut-

bildning. Stödet avser även verksamhet med annan än kommunal huvudman. Anslaget används även till den statliga rektorsutbildningen samt för administration, uppföljning och utvärdering av vissa uppdrag. Anslaget innehåller också medel för andra satsningar som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Medel på anslaget ska bl.a. användas till försöksverksamhet med lärlingsutbildning och till att utveckla evidensbaserade och kvalitetssäkrade metoder mot mobbing i skolan. Medel får även användas till regeringens satsning inom matematik, naturvetenskap och teknik.

För att ersätta kommunerna för ett utökat åtagande avseende nationella prov i grundskolan minskas anslaget med 38 827 000 kr. (Kommunerna kompenseras under utgiftsområde 25 med sammantaget 56 miljoner kronor för genomförandet av den obligatoriska provomgången.)

Det nya anslaget 1:11 Förstärkning av basfärdigheter, som används till ett statsbidrag för att stimulera och stärka arbetet med basfärdigheterna läsa, skriva och räkna, tillförs för budgetåret 2009 250 000 000 kr.

För arbetet med nationella prov minskas anslaget med 4 000 000 kr. Anslag 1:1 Statens skolverk ökas med motsvarande belopp.

För att ersätta kommunerna för ett utökat åtagande avseende nationella minoriteter minskas anslaget med 24 000 000 kr 2009 och 16 000 000 kr från 2010. Anslag 1:1 Kommunalekonomisk utjämning, utgiftsområde 25, ökas med motsvarande belopp. Grundskoleförordningen (1994:1194) och gymnasieförordningen (1992:394) har ändrats avseende modersmålsundervisning i finska och jiddisch. Genom ändringarna jämföras samtliga nationella minoritetsspråk i Sverige.

Som en följd av myndighetsöversynen överförs 3 500 000 kr som avser bidraget för arbetsplatsförlagd utbildning utomlands till anslag 4:3 Internationella programkontoret för utbildningsområdet.

För att finansiera insatser inom ramen för regeringens strategi för entreprenörskap i skolan tillförs anslaget 10 000 000 kr från anslag 1:5 Näringslivsutveckling m.m. under utgiftsområde 24.

Statens skolverk behöver sluta ekonomiska avtal inom ramen för sitt utvecklingsarbete. För att möjliggöra för myndigheten att göra framtida ekonomiska åtaganden föreslås att regeringen bemyndigas att under 2009, för ramanslag 1:5 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 140 000 000 kr under 2010–2011.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 845 463 000 kr. I beloppet ingår en pris- och löneomräkning med 2,71 %.

Motioner

Vänsterpartiet föreslår i motion 2008/09:Ub455 i denna del en minskning av anslaget med 260 000 000 kr. Vänsterpartiet anser att försöksverksamheten med lärlingsutbildning där kärnämnen ska kunna reduceras till 500

poäng ska upphöra. Enligt Vänsterpartiet ska all gymnasieutbildning ge tillräckliga kunskaper för såväl fortsatta studier som arbets- och samhällsliv. Därför föreslås en minskning av anslaget med 250 miljoner kronor. Vänsterpartiet föreslår även en minskning av anslaget med ytterligare 10 miljoner kronor som i regeringens förslag är avsedda att gå till implementering av åtgärdsprogram.

Miljöpartiet föreslår en höjning av anslagsbeloppet i motion 2008/09: Ub491 yrkande 2 i denna del för att förstärka ämnesundervisningen på modersmål samt till att anställa fler genuspedagoger.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet och avslår motionsyrkanden om andra belopp. Utskottet tillstyrker också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:5 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 140 000 000 kr under perioden 2010–2011.

Regeringen har i 2007 års ekonomiska vårproposition bedömt att det, inom ramen för regeringens samlade åtgärder för att öka sysselsättningen i synnerhet bland ungdomar och arbetslösa, finns behov av en satsning på försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning (prop. 2006/07:100). Huvuddelen av utbildningen ska vara förlagd till en arbetsplats. Det är av vikt att utbildningstiden disponeras så att den ger en god bas för yrkesverksamheten.

1:6 Särskilda insatser på utbildningsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 487 197 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:6 *Särskilda insatser på utbildningsområdet*.

Propositionen

Från anslaget fördelas medel huvudsakligen som bidrag till kommuner för samordnade regionala utbildningsinsatser för elever med funktionshinder och utbildningsinsatser avseende särskild undervisning på sjukhus m.m. enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet samt som bidrag till kommuner för riksrekryterande gymnasieutbildning för bl.a. rörelsehindrade, döva och hörselskadade elever. Den huvudsakliga faktorn som styr anslaget är antalet elever.

Specialpedagogiska skolmyndigheten beslutar om det särskilda utbildningsstödet till folkhögskolor, universitet, högskolor och till rh-anpassad gymnasieutbildning. Bidraget beviljas per läsår. Regeringen föreslås bemyndigas att under 2009 för ramanslag 1:6 Särskilda insatser inom utbildningsområdet besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 83 000 000 kr under 2010.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 487 197 000 kr. I beloppet ingår en pris- och löneomräkning med 2,27 %.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet. Utskottet tillstyrker också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:6 Särskilda insatser inom utbildningsområdet besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 83 000 000 kr under 2010.

1:7 Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 3 660 000 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:7 *Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.*

Propositionen

Anslaget finansierar statsbidrag till de kommuner som har ett system med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Under anslaget finansieras även det statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder som ska lämnas till de kommuner som tillämpar maxtaxa. Dessutom bekostas Skolverkets arbete med administration av rekvisition från kommunerna ur anslaget.

Regeringen bedömer att alla kommuner kommer att tillämpa systemet med maxtaxa.

Kompensation till kommunerna för de övriga delarna av reformen maxtaxa och allmän förskola ges genom det generella statsbidraget under utgiftsområde 25, anslag 48:1 *Kommunalekonomisk utjämning*.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 3 660 000 000 kr till anslag 1:7.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet.

1:8 Bidrag till viss verksamhet motsvarande förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och gymnasieskola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 148 214 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:8 *Bidrag till viss verksamhet motsvarande förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och gymnasieskola.*

Propositionen

Bidraget används till särskilt verksamhetsstöd till bl.a. vissa riksrekryterande gymnasiala utbildningar och förberedande dansutbildningar, bidrag till riksinternatskolor, statsbidrag till kommuner med s.k. IB-utbildning, statsbidrag till kostnader för utlandssvenska elevers skolgång i Sverige, ersättning till kostnader för nordiska elever på gymnasial nivå, statsbidrag till utbildning för barn till beskickningsmedlemmar m.m. Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på anslaget är antalet elever.

Från anslaget utbetalas även bidrag till en kommun för elever från annat nordiskt land som studerar i Sverige med stöd av överenskommelsen om nordisk utbildningssamarbete på gymnasial nivå. Ersättningen avser det överskjutande antalet elever som kommunen tagit emot i förhållande till det antal elever som genomgått utbildning i annat nordiskt land.

Höstterminen 2007 lämnades bidrag för 293 nordiska elever och vårterminen 2008 var antalet nordiska elever 305. Antalet nordiska elever för vilka ersättning utgår har successivt ökat.

Från och med den 1 juli 2007 finns statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige (SFS 2007:81). För höstterminen 2007 betalades ca 8,6 miljoner kronor ut.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 148 214 000 kr till anslag 1:8. I beloppet ingår en pris- och löneomräkning med 2,27 %.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet.

1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 94 677 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:9 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet*.

Propositionen

Enligt förordning (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlands-svenska barn och ungdomar lämnas statsbidrag för svensk utlandsskola, distansundervisning, kompletterande svensk undervisning och undervisning vid utländsk skola. Bestämmelsen syftar till att ge utlandssvenska barn och ungdomar utbildning som motsvarar förskoleklass, grundskola och gymnasieskola eller undervisning i svenska och om Sverige om de går i en utländsk skola. För att bidrag ska utgå för eleven måste en av vårdnadshavarna vistas i utlandet på grund av verksamhet som bedöms väsentlig för det svenska samhället. Under anslaget finansieras också bl.a. lönekostnader för nationellt anställda lärare m.fl. vid de 13 Europaskolorna.

Anslaget är beroende av elevutvecklingen. Läsåret 2007/08 fanns det 24 svenska utlandsskolor som bedrev undervisning på grundskolenivå. Vid 20 av dessa bedrevs undervisning i förskoleklass och vid 6 skolor även undervisning på gymnasienivå. Svenska skolan i Milano har upphört. Antalet elever vid de internationella skolorna har ökat under året samtidigt som andelen statsbidragsberättigade elever minskat med 14 %. Totalt deltog 1 385 elever i undervisningen. Genomsnittskostnaden per elev var 100 600 kr.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 94 677 000 kr. I beloppet ingår en pris- och löneomräkning med 2,27 %.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet.

1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 1 247 087 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* och avslår därmed motionsyrkanden om andra anslagsbelopp.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009, för raman­slag 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 310 000 000 kr under peri­oden 2010–2011.

Jämför särskilt yttrande 1 (s).

Propositionen

För att stärka lärares möjligheter till kvalificerad fortbildning inleddes under 2007 en omfattande och långsiktig satsning på akademisk fortbildning för lärare. Syftet med fortbildningen är att stärka lärares kompetens för att därigenom öka eleverns måluppfyllelse. Fokus ska ligga på att stärka lärares ämnesteoritiska och ämnesdidaktiska kompetens, men också på annan relevant fortbildning som främjar elevernas måluppfyllelse.

Medel under anslaget finansierar dessa insatser. Medlen ska användas till sådan fortbildning som genomförs på uppdrag av Skolverket i enlighet med regeringens uppdrag till myndigheten (U2007/3168/S). Medlen ska även användas till statsbidrag enligt förordning (2007:222) om statsbidrag för fortbildning av lärare. Statsbidraget som betalas ut är ersättning för lönekostnader så att behöriga lärare kan studera och behålla 80 % av sin lön. Anslaget bekostar även Skolverkets kostnader för administration samt uppföljning av fortbildningsinsatserna. Vidare ska medlen användas till fortbildning för förskolans personal enligt det uppdrag och den förordning som regeringen avser att besluta om.

Tidpunkten för besluten om fortbildningssatsningen och statsbidraget gjorde att många huvudmän inte hann komma i gång med sina fortbildningsinsatser under 2007. För att säkerställa att fortbildningsinsatserna når önskvärd omfattning tillförs därför anslaget 150 000 000 kr 2009 och 150 000 000 kr under 2010, vilket tillsammans motsvarar det belopp som ej utnyttjades 2007.

En satsning på fortbildning för förskolepersonal ska inledas 2009 och pågå t.o.m. 2011 och omfatta 200 miljoner kronor per år. Syftet är att utveckla förskollärares teoretiska kunskaper för att kunna stärka och fördjupa den pedagogiska kompetensen. Även barnskötare behöver förstärkt kompetens och ska därför omfattas av satsningen. På detta sätt kan måluppfyllelsen öka och likvärdigheten stärkas i förskolan.

För att ge Skolverket möjlighet att teckna fleråriga avtal med lärosäten om uppdragsutbildning samt lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag föreslås att regeringen bemyndigas att under 2009, under anslaget, besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 310 000 000 kr under perioden 2010–2011.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 1 247 087 000 kr (för budgetåret 2008 anvisades 697 087 000 kr).

Motionen

I motion 2008/09:Ub534 (s) begär motionären att alla lärare, även de som inte är direkt anställda av en kommun eller en friskola, ska kunna få fortbildning inom det s.k. Lärarlyftet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsbelopp. Utskottet tillstyrker också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:10 Fortbildning av lärare besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 310 000 000 kr under perioden 2010–2011.

Elever med välutbildade lärare når högre kunskapsresultat. Lärarnas fortbildning ska främst inriktas på att stärka lärares ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska kompetens, men också annan relevant fortbildning som främjar elevernas måluppfyllelse. Utskottet delar regeringens uppfattning att lärare med rätt behörighet och en bra och aktuell utbildning är en viktig förutsättning för elevernas resultat i skolan.

1:11 Förstärkning av basfärdigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 250 000 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:11 *Förstärkning av basfärdigheter* och avslår därmed motionsyrkanden om andra anslagsbelopp.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009, för raman­slaget 1:11 *Förstärkning av basfärdigheter*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 310 000 000 kr under perioden 2010–2011.

Jämför särskilt yttrande 2 (v).

Propositionen

Ett nytt statsbidrag har införts fr.o.m. den 1 oktober 2008. Anslaget används för att stärka skolhuvudmännens arbete med basfärdigheterna läsa, skriva och räkna. Fördelningen av medel till huvudmännen styrs av elevantalet i årskurs 1–3 samt andelen elever som saknar godkända betyg i något av ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik i årskurs 9. Under anslaget bekostas även Skolverkets kostnader för arbete med administration, information och uppföljning med anledning av bidraget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 250 000 000 kr för budgetåret 2009. Anslag 1:5 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg minskas med motsvarande belopp.

Regeringen har beräknat anslaget för 2009 till 250 000 000 kr.

Motionen

Vänsterpartiet föreslår i motion 2008/09:Ub455 i denna del att anslaget minskas med 250 000 000 kr. I Vänsterpartiets budgetmotion föreslås i stället en satsning på fler anställda i offentlig sektor, bl.a. barnskötare, förskollärare, fritidspedagoger, fritidsledare, lärare, specialpedagoger, genuspedagoger m.fl. samt mer personal inom elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen för att höja kvaliteten inom dessa verksamheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna beloppet och avslår motionsyrkandet.

För att stimulera och stärka arbetet med basfärdigheterna läsa, skriva och räkna infördes ett nytt statsbidrag den 1 oktober 2008. Elever i årskurs 1–3 som riskerar att inte nå målen är en prioriterad grupp, och fokus ska ligga på tidiga insatser. Satsningen får i begränsad omfattning även riktas mot äldre elever i behov av särskilt stöd. Bidraget får lämnas för personalförstärkningar, kompetenshöjande insatser, andra liknande stöd- och utvecklingsinsatser samt införskaffande av läromedel. Statsbidraget får även användas för kostnader för kompetenshöjande insatser för lärare som syftar till att stödja och utveckla arbetet med individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen. Utskottet konstaterar att det finns ett fortsatt stort behov av att stärka arbetet med basfärdigheterna.

Oppositionspartiernas förslag till nya anslag, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionärernas förslag till nya anslag.

Jämför särskilda yttranden 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 63 och 2008/09:Ub601 yrkande 1 i denna del och 3 att ett kvalitetsprogram bör införas i grundskolan för att varje elev i grundskolan ska nå skolans kunskapsmål. För detta ändamål inför Socialdemokraterna ett nytt anslag, *Kvalitetslyft i skolan* (i *bilaga 2* betecknat som 1:18), och tillför detta 1 miljard kronor.

Också Miljöpartiet föreslår i motionerna 2008/09:Fi272 yrkande 10 och 2008/09:Ub491 yrkande 2 i denna del, ett nytt anslag, *Kvalitet i grundskolan* (i *bilaga 2* betecknat som 1:18), vilket tillförs 650 miljoner kronor. Av dessa hänför sig 400 miljoner kronor till en kvalitetspott för pedagogisk utveckling, 160 miljoner kronor till en höjning av ersättningen vid deltagande av det s.k. Lärarlyftet till 90 % av lönen samt 90 miljoner kronor till en utbyggnad av Lärarlyftet för obehöriga lärare med 1 000 platser och till 90 högskolepoäng. I motion 2008/09:Ub526 yrkande 1 begär Miljöpartiet att ersättningsgraden vid deltagande i det s.k. Lärarlyftet höjs till 90 % av lönen. I samma motions yrkande 2 anföras att möjligheterna för obehöriga lärare att läsa in behörighet bör förbättras.

Vänsterpartiet begär i motion 2008/09:Ub455 i denna del 1 000 000 kr till ett föreslaget nytt anslag, *Feministiskt självförsvar* (i *bilaga 2* betecknat som 1:21).

Socialdemokraterna begär i motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 65 och 2008/09:Ub601 yrkandena 1 i denna del och 5 att ett nytt anslag uppförs, *Läringsutbildning för arbetslösa ungdomar*, som tillförs 300 miljoner kronor (i *bilaga 2* betecknat 1:20). Motionärerna vill införa 5 000 nya lärlingsplatser för att ge arbetslösa ungdomar utan tillräcklig utbildning möjlighet att få en utbildning i nära kontakt med arbetslivet.

Socialdemokraterna begär i motion 2008/09:Fi270 yrkande 90 ett nytt anslag, *Allmän förskola*, under utgiftsområde 25. Detta anslag tillförs 440 000 000 kr. Socialdemokraterna vill införa en allmän förskola för alla treåringar, avgiftsfritt tre timmar per dag, redan från den 1 januari 2009.

I samma motions yrkande 91 begär Socialdemokraterna att regeringens förslag om allmän förskola för treåringar avslås. Anslaget minskas därför med 135 000 000 kr. I motionens yrkande 92 anför Socialdemokraterna höjda kvalitetssatsningar i förskolan och begär 200 000 000 kr i höjt statsbidrag till kommunerna för mer personal i förskolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som tillstyrker regeringens budgetförslag, föreslår att riksdagen avslår yrkanden om nya anslag.

Med anledning av de förslag som framförs i motion 2008/09:Fi270 yrkandena 90, 91 och 92 vill utskottet erinra om att regeringen avser att föreslå införande av en barnomsorgspong fr.o.m. den 1 juli 2009. Under utgiftsom-

råde 25 avsätter därför regeringen 135 000 000 kr för budgetåret. Från och med budgetåret 2010 beräknas anslag 1:1 under utgiftsområde 25 ökas med 220 miljoner kronor per år.

Regeringen budgeterar även för allmän förskola. För 2010 avsätts 220 miljoner och under budgetåret 2011 beräknas 440 miljoner avsättas under utgiftsområde 25 anslag 1:1 för detta ändamål.

3 Vuxenutbildning

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag för budgetåret 2009 vad gäller anslag till myndigheter och stöd inom området vuxenutbildning (anslag 1:12–17).

Resultat

Läsåret 2006/07 deltog ca 202 900 personer i behörighetsgivande utbildningar inom *kommunal vuxenutbildning* (komvux). Andelen elever motsvarar 3,5 % av befolkningen i åldersgruppen 20–64 år, att jämföra med föregående läsår då andelen var 3,9 %. Den totala kostnaden för kommunal vuxenutbildning, inklusive påbyggnadsutbildning, uppgick 2007 till 3 801 miljoner kronor. Det innebär en minskning med 488 miljoner kronor jämfört med 2006. Kostnaden per studerande uppgick under 2007 till 33 000 kr, vilket är en ökning med 1 700 kr jämfört med 2006.

Riksdagen anvisade drygt 1,1 miljarder kronor 2007 för *kvalificerad yrkesutbildning* (KY) med en planeringsvolym på minst 16 600 årsstudieplatser varav 2 000 platser var tillfälliga. Den statliga genomsnittskostnaden för en utbildningsplats var drygt 59 000 kr.

Antalet studerande har ökat med drygt 17 % från drygt 32 000 studerande 2006 till 38 000 under 2007. Medelåldern inom kvalificerad yrkesutbildning ligger oförändrat på 29 år.

Av Statistiska centralbyråns enkätundersökning 2007 framgår att 89 % av de som examinerats har arbete året efter avslutad utbildning, vilket utgör en ökning med 8 procentenheter jämfört med 2006. Drygt 80 % av dessa arbetar med det som utbildningen leder till. Det visar på en god matchning mot arbetsmarknadens behov och är en indikator på god kvalitet.

Påbyggnadsutbildning kan finansieras av kommunerna eller med statligt stöd efter ansökan hos Skolverket. För 2007 anvisades 99,4 miljoner kronor i statligt stöd för verksamheten. Totalt gick 1 468 studerande på någon av de 22 påbyggnadsutbildningar som finansieras med statsbidrag enligt förordningen (2005:676) om statsbidrag till viss påbyggnadsutbildning.

Kompletterande utbildningar är kortare utbildningar för ungdomar och vuxna. Staten ger olika slag av stöd beroende på hur utbildningarnas nationella värde bedöms. Statens finansiering av de kompletterande utbildningarna uppgick 2007 till drygt 141 miljoner kronor. Mellan hösten 2006 och hösten 2007 minskade antalet studerande på dessa utbildningar med 5 %. Totalt studerade 5 358 personer på kompletterande utbildningar hösten 2007 fördelade på 230 olika utbildningar hos 101 enskilda huvudmän.

Antalet utbildningsanordnare i *svenskundervisning för invandrare* (sfi) var ca 290 läsåret 2006/07. Totalt 251 kommuner anordnade sfi i egen regi – lika många som läsåret dessförinnan. Utöver de 251 kommunala anordnarna fick 8 studieförbund och 32 övriga utbildningsanordnare i uppdrag att anordna sfi. Kommunernas kostnad för sfi uppgick till 1 130 miljoner kronor 2007, en ökning med 85 miljoner kronor från föregående år. Kostnaden per deltagare var 27 875 kr, vilket innebär en minskning med 3 504 kr jämfört med 2006. Läsåret 2006/07 deltog totalt 65 222 elever i sfi, vilket var 12 722 fler elever än läsåret innan. Aldrig tidigare har antalet deltagare i sfi varit så högt. Av eleverna var drygt 33 600 nybörjare i sfi. Antalet nybörjare i sfi 2006/07 var det högsta sedan mitten av 1990-talet då antalet nybörjare var 35 500.

Antalet studerande i *vuxenutbildning för utvecklingsstörda* (särvox) uppgick 2007 till 4 990 personer, ett i det närmaste oförändrat antal jämfört med föregående läsår. Den totala kommunala kostnaden för särvox 2007 var ca 199 miljoner kronor, vilket är en ökning med 31 miljoner kronor jämfört med 2006.

Anslagen för 2009

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag finns i bilaga 2 till detta betänkande.

1:12 Bidrag till vissa studier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 15 525 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:12 *Bidrag till vissa studier*.

Propositionen

Anslaget används för statsbidrag som lämnas för studier om funktionshinder, utbildning som är särskilt anpassad för personer med funktionshinder och studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda. Bidrag betalas i enlighet med förordningen (2007:1345) om statsbidrag vid vissa studier för personer med funktionshinder.

Som ett led i regeringens strävan att uppnå ett samordnat och sammanhållet studiestödssystem avskaffades systemet med bidrag vid korttidsstudier fr.o.m 2008. Bidrag för studier i mindre omfattning i alfabetisering i samiska kan dock fortfarande lämnas, liksom bidrag för kortare studier om funktionshinder, kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder och studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox).

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 1:12 *Bidrag till vissa studier* för budgetåret 2009 anvisar ett ramanslag på 15 525 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:13 Myndigheten för yrkeshögskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 71 470 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:13 *Myndigheten för yrkeshögskolan*.

Propositionen

Regeringen avser att inrätta en ny myndighet, Myndigheten för yrkeshögskolan, fr.o.m. den 1 juli 2009. Anslaget används för Myndigheten för yrkeshögskolans förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 1:13 *Myndigheten för yrkeshögskolan* för budgetåret 2009 anvisar ett ramanslag på 71 470 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:14 Utveckling av vuxenutbildning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 8 334 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:14 *Utveckling av vuxenutbildning m.m.*

Propositionen

Anslaget används för att finansiera utvecklingsinsatser inom vuxenutbildningsområdet.

Anslaget förstärks med drygt 7,5 miljoner kronor som en effekt av att utvecklingsverksamhet som tidigare finansierats från anslag 1:15 *Statligt stöd till vuxenutbildning* fr.o.m. 2009 ska finansieras från detta anslag.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen under anslag 1:14 *Utveckling av vuxenutbildning m.m.* anvisar ett ramanslag om 8 334 000 kr för budgetåret 2009.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:15 Statligt stöd till vuxenutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 608 708 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:15 *Statligt stöd till vuxenutbildning* och avslår motionsyrkanden om andra anslagsbelopp.

Jämför särskilt yttrande 1 (s).

Propositionen

Anslaget finansierar statsbidrag till kompletterande utbildningar, viss påbyggnadsutbildning, viss kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskoleutbildningar. Anslaget finansierar även särskilt verksamhetsstöd till idrottens studie-, bildnings- och utbildningsverksamhet och särskilt verksamhetsstöd för att främja samisk utbildningsverksamhet. Vidare finansieras särskilt verksamhetsstöd till riksomfattande kursverksamhet avseende hemslöjd samt validering av utländsk yrkeskompetens från anslaget.

Anslaget förstärks med 124 miljoner kronor 2009, beräknas öka med ytterligare 126 miljoner kronor 2010 och med ytterligare 126 miljoner kronor 2011 för att öka tillgången till gymnasial yrkesutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen. Vidare förstärks anslaget med 31 miljoner

kronor 2009 för att öka antalet platser i yrkeshögskolan. Satsningen på validering av nyanländas yrkeskompetens fortsätter, och därför ökas anslaget med 10 miljoner kronor 2009 och beräknas öka med 5 miljoner kronor 2010.

Anslaget minskas med 7,5 miljoner kronor som en effekt av att utvecklingsverksamhet som tidigare finansierats från detta anslag fr.o.m. 2009 ska finansieras från anslag 1:14 *Utveckling av vuxenutbildning m.m.* Övriga förändringar avser tekniska justeringar.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen under anslag 1:15 *Statligt stöd till vuxenutbildning* anvisar ett ramanslag om 608 708 000 kr för budgetåret 2009. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med ca 2,3 % för pris- och löneomräkning.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i sina motioner 2008/09:Fi270 yrkande 62 i denna del, 2008/09:Ub601 yrkandena 1 denna del och 2 i denna del samt 2008/09:Ub596 yrkande 6, att antalet platser inom den kommunala vuxenutbildningen är otillräckliga. Det finns, enligt motionärerna, för få platser inom vuxenutbildningen för dem som vill läsa in eller omskola sig inom gymnasieskolans yrkesprogram. Socialdemokraterna föreslår därför en successiv utbyggnad av den kommunala vuxenutbildningen. För 2009 föreslås 4 700 fler platser än regeringens förslag i budgetpropositionen, vilket medför att av regeringen föreslaget anslag ökas med 235 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att vuxenutbildningen är väldigt viktig, både för den enskilde individen och för samhället. Satsningar på vuxenutbildningen är, enligt utskottets mening, centrala för att nå de grupper som saknar gymnasieutbildning eller behöver komplettering i detta avseende. Utskottet välkomnar därför regeringens särskilda satsningar på vuxenutbildningen och tillstyrker regeringens anslagsbelopp. Med det anförda avslås motionsyrkandena.

1:16 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 26 490 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:16 *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*.

Propositionen

Anslaget används för Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildnings förvaltningskostnader.

Regeringen har för avsikt att i en proposition lämna förslag om att inrätta en yrkeshögskola. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning kommer att beröras av förslagen. Med anledning av detta föreslås att anslaget även får användas för avvecklingskostnader som kan uppkomma till följd av förslagen.

Regeringen föreslår därför att riksdagen under anslag 1:16 *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* anvisar ett ramanslag om 26 490 000 kr för budgetåret 2009. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 1,6 % för pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:17 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet 1 170 187 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 1:14 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* och avslår motionsyrkanden om andra anslagsbelopp.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:17 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 322 847 000 kr under 2010 och högst 477 153 000 kr under 2011–2013.

Jämför särskilda yttranden 1 (s) och 2 (v).

Propositionen

Anslaget finansierar statligt stöd och kostnader för personskadeförsäkring samt ansvarsförsäkring under lärandet i arbete (LIA), och statsbidrag till lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 1:17 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* anvisar ett ramanslag om 1 170 187 000 kr för budgetåret 2009.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:17 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 322 847 000 kr under 2010 och högst 477 153 000 kr under 2011–2013.

Motionerna

Socialdemokraterna välkomnar den nya yrkeshögskolan men anger i sina motioner 2008/09:Fi270 yrkande 62 i denna del, 2008/09:Ub601 yrkandena 1 i denna del och 2 i denna del samt 2008/09:Ub596 yrkande 7, att den kvalificerade yrkesutbildningen bör byggas ut med 2 500 platser under 2009. Därför avsätts ytterligare 187 miljoner kronor under detta anslag. Motionärerna menar att den ökning av platser regeringen föreslagit är otillräcklig.

Vänsterpartiet anför i motion 2008/09:Ub455 i denna del att staten bör överta ansvaret för finansieringen av kommunala lärcentrum, vilket beräknas medföra ökade kostnader med 300 miljoner kronor årligen från och med 2009. Därmed förtydligas statens ansvar för att tillhandahålla en fungerande infrastruktur för studier på distans.

Utskottets ställningstagande

Regeringens satsningar på den nya yrkeshögskolan och på fler platser inom eftergymnasiala yrkesutbildningar är enligt utskottet betydelsefulla. Utskottet delar regeringens bedömning att satsningarna innebär att eftergymnasiala yrkesutbildningar i ännu högre grad styrs mot arbetslivets behov av rätt kompetens och hög kvalitet. Också för den enskilde individen ger detta en livslång vinst i form av yrkes- och kompetensutveckling. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker därmed motionsyrkandena.

Oppositionspartiernas förslag till nya anslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionärernas förslag till nytt anslag.

Jämför särskilt yttrande 1 (s).

Motionerna

Socialdemokraterna begär i motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 66 och 2008/09:Ub601 yrkandena 1 i denna del och 6 att ett nytt anslag uppförs, *Arbetslivsanknuten SFI*, som tillförs 20 miljoner kronor (i *bilaga 2* betecknat 1:19). Motionärerna anför att svenskundervisningen för invandrare (sfi) inte fungerar tillfredställande. Utbildningen är inte tillräckligt anpassad till människors olika förkunskaper. Motionärerna önskar att sfi-undervisningen tydligare ska kopplas till varje individs förkunskaper och att undervisningen inriktas på att underlätta en snabb övergång till arbetslivet. Motionärerna vill avsätta 20 miljoner kronor för utvecklings- och försöksverksamhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som tillstyrker regeringens budgetförslag, föreslår att riksdagen avslår yrkanden om nytt anslag.

Regeringen presenterade i februari 2008 ett reformprogram för sfi. Orsaken är de brister som upptäckts i utbildningen. Reformprogrammet inbegriper nationella slutprov på samtliga studievägar, tydligare mål i kursplanen, begränsad utbildningstid, kompetensutveckling för lärare, förstärkt inspektion och prestationsbaserad sfi-bonus. Därtill har Statskontoret getts i uppdrag att göra en utvärdering av svenskundervisningen för invandrare med fokus på deltagarnas resultat, lärarnas kompetens och kommunernas organisation av utbildningen. Statskontoret ska bl.a. redovisa på vilka sätt anordnare av svenskundervisning för invandrare utgår från individens behov och förutsättningar. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2008. Utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa pågående utvärdering.

4 Universitet och högskolor

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet anslagen 2:3–2:58 som avser universitet och högskolor m.m. för budgetåret 2009 samt motioner i anslutning till dessa. Avsnittet inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i budgetpropositionen.

Resultat

Under 2007 publicerade Högskoleverket resultaten från 21 ämnes- och programutvärderingar som sammanlagt omfattar drygt 400 grund- och forskarutbildningar. Av de granskade utbildningarna beslutade Högskoleverket att ifrågasätta examensrätten för 69 utbildningar, vilka därför följs upp under 2008. Bland annat ifrågasätter Högskoleverket examenstillståndet för lärarexamen vid tio lärosäten. Vid uppföljning av utbildningar vars examensrätt ifrågasattes under 2006 konstaterades att samtliga lärosäten utom ett vidtagit åtgärder för att komma till rätta med bristerna. Efter beslut av regeringen förlorade därmed ett lärosäte examenstillståndet för en av sina utbildningar.

Under 2007 ökade antalet sökande till högskolan efter en tids minskning. Totalt sökte 292 000 personer till utbildningsprogram och kurser höstterminen 2007, vilket är en ökning med 11 % jämfört med höstterminen 2006. Knappt två tredjedelar av det totala antalet sökande var kvinnor. Antalet sökande per utbildningsplats varierar kraftigt mellan olika utbildningar. Till lärarutbildningen, civilingenjörs- och högskoleingenjörsutbild-

ningen fanns drygt en sökande per plats. Till bland andra läkarutbildningen, psykologutbildningen och veterinärutbildningen fanns fler än fem förstahandssökande till varje utbildningsplats.

Antalet helårsstudenter uppgick under 2007 till drygt 278 000, vilket är ca 7 000 färre än under 2006. Störst är minskningen inom humaniora och samhällsvetenskap. Den minskade efterfrågan på utbildning innebär att lärosätena år 2007 tillgodoräknade sig 92 % av tilldelade takbelopp, vilket är två procentenheter lägre än året innan.

Regeringen har sedan 1997 satt mål för minsta antal helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik vid flertalet lärosäten. Sammanlagt har antalet helårsstudenter inom dessa områden ökat sedan 1997, men ökningen har enbart skett inom teknik. Under 2007 fanns det t.o.m. något färre helårsstudenter inom naturvetenskap än för tio år sedan.

Andelen studenter i en årskull nådde sin hittills högsta notering läsåret 2002/03. Knappt 48 % hade då börjat läsa på högskolan vid 25 års ålder. Till läsåret 2006/07 hade övergångsfrekvensen fallit till drygt 43 %. Samtidigt är de geografiska skillnaderna stora, särskilt på kommunnivå.

Av studenterna i utbildning på grundnivå och avancerad nivå utgör kvinnor 59 % och män 41 %. Den ojämna könsfördelningen är särskilt markant inom teknik samt inom vård- och omsorgsutbildningarna. Lärosätenas arbete för att uppnå en jämnare könsfördelning på utbildningar med sned könsfördelning har gett resultat när det gäller att öka andelen kvinnor på tekniska utbildningar. Däremot har det visat sig svårare att öka andelen män på lärar- och vårdutbildningar.

Distansutbildningen inom högskolan fortsatte att öka läsåret 2006/07. Antalet distansstudenter uppgick till 89 000, vilket är tre gånger fler än tio år tidigare. Ökningen av antalet distansstudenter innebär att var fjärde student numera läser på distans eller kombinerar distansstudier med campusförlagda studier. Flest distansstudenter har Mittuniversitetet och Umeå universitet.

Antalet utländska studenter vid svenska universitet och högskolor fortsätter att öka. Cirka 28 000 studenter från andra länder studerade i Sverige under läsåret 2006/07, vilket är en ökning med 9 % jämfört med läsåret 2005/06. För första gången är det därmed fler studenter som kommer till Sverige för att studera än svenskar som åker utomlands för att studera. Under läsåret 2006/07 studerade ca 25 500 svenska studenter utomlands.

Anpassningen till den s.k. Bologna-processen innebär att all högskoleutbildning har indelats i tre nivåer: grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Höstterminen 2007 startade flera nya program på avancerad nivå med anledning av den nya utbildningsstrukturen. På nya magisterprogram utgör utländska studenter 40 % och på nya masterprogram 50 % av totala antalet studenter. Många av de utländska studenterna återfinns på tekniska utbildningar.

Regeringen har beträffande vissa yrkesexamina satt mål för antal examina avseende perioden 2005–2008. Det gäller civilingenjörs- och arkitektexamen, sjuksköterske- och röntgensjuksköterskeexamen samt lärarexamen. Utfallet för de första två åren av perioden indikerar att alla mål kommer att uppnås.

Inför antagningen till höstterminen 2007 infördes nya bestämmelser om urval till utbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare. De nya reglerna innebar att universitet och högskolor inom en given ram fick bestämma vilka urvalsgrunder som skulle användas för högst 20 % av platserna. Från och med hösten 2008 gäller denna möjlighet en tredjedel av nybörjarplatserna. Endast ett fåtal lärosäten har använt av högskolan bestämda urvalsgrunder under 2007. En orsak kan vara att förfarandet ofta är förenat med ökade kostnader för lärosätet.

Undersökningar om högskoleutbildades inträde på arbetsmarknaden visar att etableringen fortsätter att vara god. Av studenter med avlagd examen läsåret 2003/04 hade 70 % etablerat sig på arbetsmarknaden 2005, dvs. under det år som startade 1–1,5 år efter examen. Läkare, psykoterapeuter och specialistsjuksköterskor tillhör de grupper som etablerar sig snabbast på arbetsmarknaden med en etableringsgrad på över 90 %. Examinerade med konstnärlig utbildning samt humanister, samhällsvetare och naturvetare med generell examen har en jämförelsevis låg etableringsgrad.

Även för utbildning på forskarnivå finns det mål för antal examinerade inom olika vetenskapsområden under perioden 2005–2008. Utfallet för periodens första tre år och lärosätenas prognoser för hela perioden tyder på att målen kommer att nås och för medicinskt vetenskapsområde överträffas.

Antalet nybörjare till utbildning på forskarnivå har stabiliserats på en nivå något under 3 000. Den genomsnittliga studietiden för studenter som avlade doktorsexamen 2007 var 8,4 terminer, vilket nästan motsvarar den stipulerade tiden.

Hälften av de anställda vid universitet och högskolor är kvinnor. Andelen kvinnor varierar dock mellan olika personalkategorier. Bland den forskande och undervisande personalen är 43 % kvinnor, medan andelen kvinnor bland professorerna endast är 18 %. Trots att vissa lärosäten arbetar målmedvetet för att öka andelen kvinnor på ledande befattningar går utvecklingen långsamt.

Anslagen för 2009

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag finns i bilaga 2 till detta betänkande.

2:1 Högskoleverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 172 349 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 2:1 *Högskoleverket*.

Propositionen

Anslaget används för Högskoleverkets verksamhet. Regeringens bedömning är att resultatinformationen i Högskoleverkets årsredovisningen ger en god bild av utvecklingen inom de områden som myndigheten ansvarar för. Enligt regeringens mening har de mål som uppställts för verksamheten uppfyllts.

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 4 000 000 kr till följd av att Högskoleverket har övertagit ansvaret för vissa uppgifter från Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 2:1 *Högskoleverket* för budgetåret 2009 anvisar ett ramanslag på 172 349 000 kr. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 1 801 000 kr (1,08 %) för pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

2:2 Verket för högskoleservice

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 19 371 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 2:2 *Verket för högskoleservice*.

Propositionen

Anslaget används som bidrag till utgifter för antagningsverksamheten och bedömningar av utländska gymnasiebetyg.

Regeringen föreslår att anslaget ökar till följd av att Verket för högskoleservice har övertagit ansvaret för viss registrering från Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 2:2 *Verket för högskoleservice* för budgetåret 2009 anvisar ett ramanslag på 19 371 000 kr. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 321 000 kr (1,9 %) för pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Anslag för grundutbildning vid universitet och högskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 de av regeringen föreslagna anslagsbeloppen, 18 502 323 000 kr, under anslagen för grundutbildning vid universitet och högskolor. Motionsyrkanden om andra anslagsbelopp eller insatser avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 4 (s, mp).

Propositionen

Under anslagen för grundutbildning beräknas all ersättning som är förenad med de utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som ska gälla för lärosätena. Ersättningen avser utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar 18 502 323 000 kr för grundutbildning. Samtliga ersättningsbelopp för helårsstudenter och helårsprestationer har för budgetåret 2009 pris- och löneomräknats med 1,84 %. Förslag till anslagsbelopp per lärosäte framgår av bilaga 2.

I regeringens förslag ingår en fortsatt utbyggnad av läkarutbildningen fr.o.m. 2009 motsvarande 110 nybörjarplatser. Fullt utbyggd 2013 uppgår ökningen till 605 helårsstudenter.

Vidare föreslår regeringen att tandläkarutbildningen utökas med 40 nybörjarplatser per år under perioden 2009–2013, motsvarande en total volymökning om 200 helårsstudenter.

Styrelserna för Växjö universitet och Högskolan i Kalmar har begärt att regeringen fattar beslut om sammanslagning av lärosätena till ett universitet. Lärosätenas förslag är att sammanslagningen av de båda lärosätena genomförs den 1 januari 2010. Regeringen ser positivt på förslaget om en sammanslagning och anser att 40 miljoner kronor bör anvisas 2009 till följd av de merkostnader som uppstår inledningsvis.

Försvårshögskolan bör enligt regeringen tillföras 10 miljoner kronor för en förstärkning av de civila utbildningarna motsvarande 280 helårsstudenter.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motionerna 2007/08:Ub594 yrkande 8 och 2007/08:Ub601 yrkande 1 att lärosätena år 2009 tillförs 3 685 högskoleplatser till en kostnad av 290 miljoner kronor. Utbildning är, menar Socialdemokraterna, avgörande för individers och länders konkurrenskraft, varför

det är oroande att regeringen konsekvent har dragit ned på antalet högskoleplatser. Man påpekar samtidigt att ungdomskullarnas storlek kommer att öka de närmaste åren.

Vidare föreslår Socialdemokraterna i motion 2007/08:Ub594 yrkande 5 och 2007/08:Ub601 yrkande 10 en kvalitetssatsning på 400 miljoner kronor inom samhällsvetenskap och humaniora. Medlen ska användas för mer undervisningstid.

I motion 2007/08:Ub594 yrkande 15 och 2007/08:Ub601 yrkande 11 föreslår Socialdemokraterna att 50 miljoner kronor avsätts för försöksverksamhet med praktik i högskolan samt att 50 miljoner kronor avsätts för s.k. karriärcenter. Socialdemokraterna menar att praktik ger studenterna arbetslivserfarenhet och möjlighet att tillämpa den kunskap de har förvärvat. Syftet med karriärcenter är att stötta studenterna i övergången mellan studier och arbete.

Socialdemokraterna föreslår i motion 2008/09:Ub601 yrkande 9 att 40 miljoner kronor avsätts för intensivkurser i svenska för invandrare med akademisk examen. Utbildningen bör bedrivas vid Södertörns högskola, Malmö högskola och Högskolan i Gävle.

Vänsterpartiet skriver i motion 2008/09:Ub455 i denna del att högskolan bör tillföras 5 000 platser år 2009. Satsningen, som kostar 213 miljoner kronor, behövs för att öka kompetensen inom den offentliga sektorn, för att möta en ökad efterfrågan från dagens stora gymnasiekullar samt för att motverka effekterna av den rådande konjunkturedgången. Därtill anslår Vänsterpartiet 120 miljoner kronor för förlängning av vissa examina inom läraryrket.

Miljöpartiet föreslår i motion 2008/09:Ub491 yrkande 2 att 290 miljoner kronor anvisas för att skapa ytterligare 3 685 högskoleplatser. Partiet är kritiskt inställt till att regeringen konsekvent har minskat antalet platser samtidigt som stora ungdomskullar är på väg in i högskolesystemet.

Vidare föreslår Miljöpartiet satsningar på kvalitet, praktik och karriärcenter, vilka redovisas nedan under anslag 2:56 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.*

I motion 2008/09:Ub211 (s) anförs behovet av utökad läkar- och tandläkarutbildning vid Umeå universitet. Motionären menar att det för tillfället finns drygt 200 läkarvakanser i de fyra nordligaste landstingen. Dessutom råder det brist på tandläkare i Norrlandslänen.

Behovet av fler platser på läkarutbildningen framförs även i motion 2008/09:Ub552 (m). Motionärerna menar att de flesta svenska sjukhus har ständig läkarbrist. I framtiden väntar dessutom många pensionsavgångar, vilket ökar bristen ytterligare.

Motion 2008/09:Ub607 (m) anför en utökad intagning till medicinska fakulteter. Enligt motionären har Sverige råd att utbilda egna läkare, i stället för att rekrytera från utlandet.

Enligt motion 2008/09:Ub325 (s) behövs en utbyggnad av högskolan. Inom några år kommer antalet ungdomar i åldern 19–25 år att öka med närmare 140 000 personer.

Även motion 2008/09:Ub581 (s) framhåller behovet av fler högskoleplatser. En väl utbyggd högskola sägs bryta den sociala snedrekryteringen, stärka den globala konkurrenskraften samt förbättra demokratin.

Motion 2008/09:Ub389 (s) yrkande 1 menar att utbildningsplatser bör inrättas till en ny läkarutbildning vid Örebro universitet. Alternativt bör en omfördelning ske av de nya platser som regeringen föreslår i budgetpropositionen. Enligt yrkande 2 bör medel avsättas för uppbyggnad av en ny läkarutbildning vid Örebro universitet. I yrkande 3 föreslås att Örebro universitet anvisas ett lärosäte för att i samarbete bygga upp en läkarutbildning i Örebro samt att medel avsätts för samarbetet.

Enligt motion 2008/09:Ub544 (s) finns det kvalitetsproblem inom högskolan som måste hanteras. En satsning på att öka antalet lärarledda timmar bör därför genomföras.

Resurserna till Mälardalens högskola uppmärksammas i motion 2008/09:Ub557 (s). Motionärerna ifrågasätter de nedskärningar som görs i budgetpropositionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslagen enligt regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Utskottet instämmer i vad högskole- och forskningsministern anförde i en interpellationsdebatt den 19 juni 2008 gällande högskolans dimensionering, nämligen att fortsatt gäller att högskolans kvalitet bör prioriteras framför dess kvantitet. Samtidigt kan påpekas att under 2007 tillgodoräknade sig lärosätena endast 92 % av tilldelade takbelopp.

Satsningar på ökad kvalitet i högskolans utbildningar har skett både 2007 och 2008 (bet. 2006/07:UbU1, rskr. 2006/07:54, bet. 2007/08:UbU1, rskr. 2007/08:70). År 2007 satsades 120 miljoner kronor för att höja ersättningsnivåerna till utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. Under 2008 satsas ytterligare 240 miljoner kronor för att höja kvaliteten i utbildningen. Förstärkningarna har bl.a. syftat till att öka undervisningstiden.

Yrkanden om praktik i högskoleutbildningar har behandlats av utskottet vid tidigare riksmöten (bet. 2006/07:UbU1, bet. 2007/08:UbU:1). Utskottet har bl.a. anfört att praktik redan i dag utgör en viktig del av många utbildningar, t.ex. inom medicin-, vård-, lärar-, socionom- och journalistutbildningarna. Utskottet har även framhållit att studenters uppsatsarbeten och examensjobb kan fungera som kontaktytor mot arbetsmarknaden. Flera lärosäten satsar i dag på praktiska inslag, vilket utskottet välkomnar. Det kan även tilläggas att det är lärosätenas ansvar hur utbildningsprogram ska läg-

gas upp och vad olika kurser ska innehålla, men att den högre utbildningen ska svara mot studenternas efterfrågan och även mot arbetsmarknadens behov.

Även yrkanden om stöd till studenter i övergången mellan studier och arbete har behandlats i tidigare budgetbetänkanden (bet. 2006/07:UbU1, bet. 2007/08:UbU:1). Utskottet ser positivt på den verksamhet som bedrivs vid många lärosäten, men anser liksom tidigare att sådana insatser faller inom ramen för ordinarie anslag.

Som redovisats i avsnittet Vuxenutbildning har regeringen i februari 2008 presenterat ett reformprogram för svenskundervisningen för invandrare. Därtill har Statskontoret getts i uppdrag att utvärdera undervisningen och ska bl.a. redovisa på vilka sätt anordnare av svenskundervisning för invandrare utgår från individens behov och förutsättningar.

Angående förlängning av vissa examina inom lärarutbildningen beslutade regeringen i juni 2007 att tillsätta en utredning om en ny lärarutbildning (dir. 2007:103). Utredarens förslag ska innefatta lärarutbildningens mål, innehåll, struktur, omfattning, dimensionering och styrning. En utgångspunkt bör vara att utbildningarnas längd i princip ska vara desamma som gäller i dag. Utbildningen för lärare i grundskolans tidigare årskurser kan dock kräva ett undantag från denna utgångspunkt. Utredningen avslutade sitt arbete den 3 december 2008. Utskottet anser att riksdagen bör invänta den fortsatta behandlingen av utredarens förslag.

I budgetpropositionen hänvisar regeringen till prognoser om en ökande efterfrågan på läkare och tandläkare. En bidragande faktor är att många yrkesverksamma närmar sig pensionsåldern. Regeringen föreslår därför en utbyggnad av läkarutbildningen 2009 motsvarande totalt 110 nybörjarplatser och av tandläkarutbildningen med totalt 40 nybörjarplatser. Utskottet vill även påminna om att antalet platser på läkarutbildningen ökat såväl 2007 som 2008 samt att tandläkarutbildningen tillfördes platser 2007 (bet. 2006/07:UbU1, rskr. 2006/07:54, bet. 2007/08:UbU1, rskr. 2007/08:70).

I budgetpropositionen föreslås en utbyggnad av läkarutbildningen vid Umeå universitet med 17 helårstudenter och en utbyggnad av tandläkarutbildningen med 15 helårsstudenter.

Enligt 6 kap. 25 § högskoleförordningen (1993:100) får Högskoleverket besluta vid vilka högskolor som varje examen på grundnivå och avancerad nivå får avläggas. Högskoleverket har i sitt beslut den 15 april 2008 avslagit Örebro universitets ansökan om rätten att utfärda läkarexamen. Bedömningen av ansökan visar bl.a. på en bristande pedagogisk och metodologisk kompetens.

Vad gäller medel till Mälardalens högskola konstaterar utskottet att högskolan för 2007 har redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat takbelopp.

Anslag för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 de av regeringen föreslagna anslagsbeloppen, 9 585 968 000 kr, under anslagen för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar 9 585 968 000 kr för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor med vetenskapsområden. Förslag till anslagsbelopp per lärosäte framgår av sammanställningen i bilaga 2 till detta betänkande. Till följd av pris- och löneomräkning ökar anslagen med 1,85 %.

Anslag 2:6 *Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning* föreslås öka med 120 000 000 kr under 2009 som en delfinansiering av en europeisk spallationsanläggning (ESS).

I april 2008 beslutade regeringen att etablera ett institut för havsmiljöforskning i form av ett samarbete mellan Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Högskolan i Kalmar. För att finansiera Göteborgs universitets samordnande roll föreslår regeringen att 10 miljoner kronor årligen överförs från utgiftsområde 20 till anslag 2:8 *Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning*.

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslagna anslagsbelopp.

2:55 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 det av regeringens föreslagna anslagsbeloppet, 2 279 880 000 kr, under anslag 2:55 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.*

Propositionen och utskottets ställningstagande

Under anslaget beräknas ersättning för högre utbildning och forskning som bedrivs av enskilda utbildningsanordnare med stöd av särskilda regeringsbeslut och i vissa fall avtal som staten ingått med utbildningsanordnarna.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 2:55 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* för budgetåret 2009 anvisar 2 279 880 000 kr. Till följd av pris- och löneomräkning tillförs anslaget 41 427 000 kr (1,85 %).

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp.

2:56 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 1 743 303 000 kr, under anslag 2:56 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för detta anslag besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 kr under 2010. Motionsyrkanden om andra anslagsbelopp eller insatser avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 3 (mp) och 4 (s, mp).

Propositionen

Under anslag 2:56 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* har medel beräknats för verksamhet inom högskoleområdet för vilken medel inte har ställts till förfogande under annat anslag.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar 1 743 303 000 kr. Till följd av pris- och löneomräkning ökar anslaget med 1,85 %. Anslaget tillförs 1 215 000 000 kr som en förstärkning av forskningen vid universitet och högskolor. Dessa medel kommer enligt regeringens forsknings- och innovationsproposition (prop. 2008/09:50) att användas enligt följande:

- 750 miljoner kronor till forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor med utgångspunkt i en ny kvalitetsbaserad resurstilldelningsmodell,
- 50 miljoner kronor till stödresurser för lärosätenas nyttiggörande av forskningsresultat,
- 50 miljoner kronor till Innovationsbron AB,
- 150 miljoner kronor står till förfogande för en europeisk spallationsanläggning (ESS) i Lund,
- 175 miljoner kronor till forskningsråden och Vinnova,
- 15 miljoner kronor till universitet och högskolor för strategiska forskningsområden,
- 25 miljoner kronor till regeringens disposition.

I budgetpropositionen föreslår regeringen vidare att 100 miljoner kronor fördelas till berörda lärosäten för forskarutbildning av lärare. Syftet är att bygga upp skolans och läraryrkets kunskapsbas.

För att stödja tidiga insatser inom läs-, skriv- och matematikutveckling beslutade regeringen i juni 2007 att ge nio universitet och högskolor i uppdrag att under 2008 starta en speciallärarutbildning. För att finansiera utbildning under 2009 föreslår regeringen att 46,6 miljoner kronor anslås exklusive kostnader för studiemedel.

Regeringen har beslutat att tillsätta en teknikdelegation som ska verka för att öka intresset för matematik, naturvetenskap, teknik samt informations- och kommunikationsteknik. För ändamålet anslås 23 miljoner kronor 2009.

Enligt regeringen bör kompletterande utbildningar vara en del av den reguljära utbildningspolitiken och nämner särskilt behoven inom hälso- och sjukvårdsområdet. För integrationsinsatser i högskolan anvisas därför 94,2 miljoner kronor.

I syfte att åstadkomma svenska spetsutbildningar inom entreprenörskap och innovation anser regeringen att en satsning bör genomföras vid minst två lärosäten. Satsningen vänder sig till lärosäten som redan i dag anordnar utbildning på avancerad nivå och uppgår till 8,1 miljoner kronor.

Svenska institutet beviljar under ett år stipendier för senare läsår. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 kr under 2010.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motion 2008/09:Ub601 yrkande 1 och 8 att resurserna till forskning inom utgiftsområde 16 ska öka med 250 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Man menar att investeringar i forskning återbetalar sig mångfalt i form av kunskap, utveckling och bidrag till tillväxt och välfärd.

Miljöpartiet menar i motion 2008/09:Ub491 yrkande 2 att 400 miljoner kronor bör satsas på att höja kvaliteten i grundutbildningen inom samhällsvetenskap, juridik, humaniora och teologi. Medlen ska framför allt användas för ökad undervisningstid.

Högskolorna har, menar Miljöpartiet, för lite resurser för att hjälpa studenterna med övergången från studier till arbetsliv. Miljöpartiet vill därför avsätta 50 miljoner kronor om året i en satsning på s.k. karriärcenter.

Miljöpartiet föreslår en försöksverksamhet med praktik för högskolestudenter. För ändamålet avsätts 50 miljoner kronor, vilket motsvarar 10 000 praktikplatser.

Vidare föreslår Miljöpartiet att 100 miljoner kronor av regeringens föreslagna ökning av forskning under anslag 2:56 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* flyttas till Formas under utgiftsområde 23 för att finansiera klimatforskning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslag 2:56 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* enligt regeringens förslag, beviljar föreslaget bemyndigande samt avslår motionsyrkandena.

Angående resurser till forskning konstaterar utskottet att regeringen i forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2008/09:50) aviserar resursförstärkningar motsvarande 5 miljarder kronor perioden 2009–2012. Det är den överlägset största satsning som någonsin tillförts i en forskningsproposition. Av den totala satsningen kommer anslagen till universitet och högskolor att öka med 1,5 miljarder kronor. Därtill kommer större delen av de strategiska satsningarna som regeringen föreslår att komma universitet och högskolor till del.

Utskottet har under rubriken Anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor avstyrkt motionsyrkanden om högskolans kvalitet, praktik samt karriärcenter.

I forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2008/09:50) aviseras betydande satsningar på klimatrelaterad forskning. Resurserna kommer att fördelas till Formas, Vetenskapsrådet, Statens energimyndighet samt universitet och högskolor.

I Finansutskottets betänkande 2008/09:FIU1 (s. 64–65) anförts bl.a. att regeringens förslag att anvisa anslag för universitet och högskolor men samtidigt, bredvid dessa anslag, lägga en ospecificerad post för forskning är en olycklig lösning eftersom de anslag som riksdagen anvisar i budgeten endast ger en partiell bild av den samlade medelsfördelningen mellan lärosäten. Utbildningsutskottet konstaterar att regeringen i propositionen *Ett lyft för forskning och innovation* (prop. 2008/09:50) redovisar den närmare fördelningen av de medel som föreslås anvisas i budgetpropositionen för 2009. Utskottet konstaterar också att modellen att i en budgetproposition redovisa en ram som närmare presenteras i särproposition är något som tidigare använts.

2:57 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 det av regeringens föreslagna anslagsbeloppet, 403 660 000 kr, under anslag 2:57 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor.*

Propositionen och utskottets ställningstagande

Under anslaget beräknas all ersättning, inklusive ersättning för lokalhyror och kostnader för inredning och utrustning, som är förenad med forskning vid högskolor som inte har vetenskapsområden samt för konstnärligt utvecklingsarbete vid de konstnärliga högskolorna i Stockholm.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 2:57 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor* anvisar 403 660 000 kr. Till följd av pris- och löneomräkning tillförs anslaget 7 344 000 kr (1,85 %).

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp.

2:58 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 det av regeringens föreslagna anslagsbeloppet, 2 087 177 000 kr, under anslag 2:58 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning*. Motionsyrkandet om ändrat anslagsbelopp avslås.

Jämför särskilda yttranden 1 (s) och 2 (v).

Propositionen

Från anslaget betalas ersättning ut till vissa landsting enligt avtal om samarbete om grundutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. Därtill betalas ersättning ut för samarbete om grundutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården.

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 13 602 000 kr för att finansiera en utbyggnad av läkar- och tandläkarutbildningarna vid flera lärosäten. Till följd av pris- och löneomräkning tillförs anslaget 37 729 000 kr (1,85 %).

Motionen

Vänsterpartiet föreslår i motion 2008/09:Ub455 i denna del att 7 miljoner kronor tillförs anslag 2:58 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* för att öka antalet högskoleplatser. Satsningen motiveras bl.a. av behovet av fler anställda och ökad kompetens inom den offentliga sektorn.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslag 2:58 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* enligt regeringens förslag och avslår motionsyrkandet.

Utskottet har under rubriken Anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor redogjort för regeringens förslag om utbyggda läkar- och tandläkarutbildningar 2009 samt redovisat den utbyggnad som skett 2007–2008. I regeringens förslag ökar anslag 2:58 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* med 13 602 000 kr 2009 för en utbyggnad av nämnda utbildningar. Utskottet anser inte att ytterligare medel bör anvisas anslaget.

Försäljning av aktier i Ideon AB

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för statens räkning godkänna försäljning av aktier i Ideon AB.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Lunds universitet har sålt aktier i Ideon AB med förbehåll för regeringens godkännande. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att för statens räkning godkänna försäljning av aktier i Ideon AB.

Utskottet anser att riksdagen bör ge regeringen det begärda bemyndigandet.

Sammanslagning av Växjö universitet och Högskolan i Kalmar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner att verksamheterna vid Växjö universitet och Högskolan i Kalmar ska ingå i ett universitet.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Växjö universitet och Högskolan i Kalmar har under 2008 inkommit med en ansökan om att bilda ett nytt universitet genom en sammanslagning av de båda lärosätena. Regeringens bedömning är att en sådan sammanslagning leder till en effektiviserad verksamhet. I budgetpropositionen för 2009 har avsatts 40 miljoner kronor för de merkostnader som uppstår inledningsvis.

Utskottet delar regeringens bedömning och anser att riksdagen bör godkänna sammanslagningen av Växjö universitet och Högskolan i Kalmar.

5 Forskning

Inledning

Inom utgiftsområde 16 finns anslag till Vetenskapsrådet, rymdforskning, Institutet för rymdfysik, Kungl. biblioteket, Polarforskningssekretariatet, Centrala etikprövningsnämnden och de sex regionala etikprövningsnämnderna i Göteborg, Linköping, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala.

Avsnittet inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i budgetpropositionen.

Resultat

De statliga medlen till forskning och utveckling (FoU) inom statsbudgeten uppgår till 25,6 miljarder kronor 2008, vilket är en ökning med drygt 890 miljoner kronor jämfört med 2007. Därutöver beräknas det under 2008 ske FoU-investeringar med ca 1,5 miljarder kronor från de forskningsstiftelser som bildades med löntagarfondsmedlen, med ca 1,5 miljarder kronor från EU:s forskningsmedel och med ca 1,45 miljarder kronor från kommuner och landsting. Sammantaget motsvarar statens och övriga offentliga institutioners investeringar i FoU 0,94 % av BNP 2008.

Näringslivets investeringar i FoU har minskat under senare år mätt som andel av BNP. Prognosen för investeringar i FoU för företag med fler än 50 anställda är ca 74 miljarder kronor för 2006, vilket motsvarade 2,55 % av BNP.

Under den senaste tjugoårsperioden har Sverige och Schweiz varit de två länder som publicerat flest antal forskningsartiklar per miljon invånare. Sedan början av 2000-talet har dock antalet publicerade artiklar i Sverige minskat i förhållande till antalet publicerade artiklar i Schweiz. Även antalet citat per artikel, vilket är ett mått på kvalitet, uppvisar en nedåtgående trend i jämförelse med andra högt citerade länder.

De första ansökningsomgångarna har genomförts inom ramen för EU:s sjunde ramprogram för forskning och utveckling. Enligt preliminära siffror mottog svenska forskare 76 miljoner euro i stöd, vilket motsvarar en femteplats bland EU-länderna i förhållande till antalet invånare.

Vetenskapsrådet fördelade 3 miljarder kronor till forskning under 2007. En viktig fråga för rådet är avvägningen mellan bidragens storlek och antalet beviljade bidrag. Inom medicin har därför den ökade medelstillsättningen under 2007 och 2008 använts till att öka storleken på det genomsnittliga bidraget.

Vidare har Vetenskapsrådet rapporterat sina prioriteringar av forskningens infrastruktur. Högst prioriterat är fortsatt medlemskap i de internationella forskningsanläggningar där Sverige deltar. Bland övriga prioriteringar återfinns konstruktionen av en gemensam europeisk neutronkälla, European Spallation Source (ESS).

Riksrevisionens styrelses redogörelse angående fem stiftelsers kapitalförvaltning och regeringens roll som stiftare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör lägga Riksrevisionens styrelses redogörelse angående fem stiftelsers kapitalförvaltning och regeringens roll som stiftare till handlingarna.

Riksrevisionens styrelses redogörelse

Riksrevisionen har granskat kapitalförvaltningen i fem stiftelser som bildades av staten i början av 1990-talet av löntagarfondsmedel. Granskningen gäller Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling, Stiftelsen för strategisk forskning, Stiftelsen för forskning inom områden med anknytning till Östersjöregionen och Östeuropa, Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning samt Stiftelsen Chalmers tekniska högskola.

Riksrevisionens övergripande frågeställning har varit om kapitalförvaltningen i stiftelserna hanterats på ett kvalificerat sätt. Det har också ingått att granska regeringens roll som stiftare. Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten *Så förvaltas förmögenheten – Fem stiftelsers kapitalförvaltning och regeringens roll som stiftare* (RiR 2007:30).

Riksrevisionen menar att stiftelserna lever upp till sina föreskrifter, men konstaterar samtidigt att kapitalförvaltningen vid en jämförelse med bästa praxis inom området avviker i några betydelsefulla avseenden, t.ex. när det gäller underlag till strategi, organisation, placeringspolicy och rapportering. Granskningen visar också att stiftelsernas avkastning skiljer sig avsevärt åt, vilket förklaras av skillnader i förutsättningar, i vald strategi och olika stor framgång i kapitalförvaltningen.

Vidare bedömer Riksrevisionen att regeringen bara i begränsad utsträckning påverkat kapitalförvaltningen. Detta har skett genom att regeringen utser stiftelsernas styrelseledamöter. Vidare borde regeringen ha skaffat sig ett bättre kunskapsunderlag om kapitalförvaltningen i stiftelserna än vad som varit fallet. Slutligen påpekas att regeringen inte gett någon samlad och återkommande information till riksdagen om stiftelsernas kapitalförvaltning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna samt utgår från att Riksrevisionens synpunkter och rekommendationer beaktas.

Anslagen för 2009

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag finns i bilaga 2 till detta betänkande.

3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 4 029 248 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för detta anslag besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 600 000 000 kr under 2010–2014.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslaget ändamål är att finansiera stöd till forskning, forskningsinformation och vetenskaplig utrustning. Anslaget används även för internationellt forskningssamarbete samt för utvärderingar, beredningsarbete, resor och seminarier som är kopplade till forskningsstödet.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för budgetåret 2009 anvisar 4 029 248 000 kr. Jämfört med 2008 ökar anslaget med 97 367 000 kr till följd av pris- och löneomräkning (2,71 %).

Anslaget ökar med 339 000 000 kr till följd av satsningar som beskrivs i regeringens forsknings- och innovationsproposition (prop. 2008/09:50). Av propositionen framgår att 120 miljoner kronor bör användas för strategiska forskningsområden och 100 miljoner kronor för infrastruktur för forskning.

Den grundforskning som finansieras av Vetenskapsrådet bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. De medel som fördelas till vetenskaplig utrustning är också långsiktiga eftersom rådet åtar sig att under flera år betala ansvarigt lärosätets amorteringar och räntor för den aktuella utrustningen. Vetenskapsrådet svarar även för långsiktiga internationella åtaganden gentemot forskningsorganisationer. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* besluta om bidrag, som inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 8 600 000 000 kr under 2010–2014.

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp och ge regeringen det begärda bemyndigandet.

3:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 111 705 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:2 *Vetenskapsrådet: Förvaltning*.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslaget används för Vetenskapsrådets förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:2 *Vetenskapsrådet: Förvaltning* för budgetåret 2009 anvisar 111 705 000 kr. Anslaget föreslås öka med 1 820 000 kr till följd av pris- och löneomräkning (1,66 %).

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp.

3:3 Rymdforskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 193 975 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:3 *Rymdforskning*. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för detta anslag besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 860 000 000 kr under 2010–2014.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslaget används för den obligatoriska avgiften till Europeiska rymdorganisationens (Esa) vetenskapliga program för Sveriges avtalsbundna andel av det internationella driftsbidraget till Esrange samt för projektstöd till svenska forskare för deltagande i nationell och internationell grundforskning inom rymdområdet. Anslaget disponeras av Rymdstyrelsen.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:3 *Rymdforskning* för budgetåret 2009 anvisar 193 975 000 kr. I enlighet med vad som beskrivs närmare i forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2008/09:50) föreslår regeringen att anslaget ökar med 20 000 000 kr från 2009. Anslaget föreslås även öka med 4 590 000 kr till följd av pris- och löneomräkning (2,71 %).

Den grundläggande forskning som finansieras via anslaget till rymdforskning bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. Resursnivån för vetenskapsprogrammet inom Esa fastställs också för flera år i taget. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ram-

anslag 3:3 Rymdforskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 860 000 000 kr under 2010–2014.

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp och ge regeringen det begärda bemyndigandet.

3:4 Institutet för rymdfysik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 46 394 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:4 *Institutet för rymdfysik*.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslaget används för Institutet för rymdfysiks förvaltningskostnader. Institutet bedriver forskning och utveckling, utbildning samt mät- och registreringsverksamhet inom främst rymdfysik, atmosfärfysik och rymdteknik.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:4 *Institutet för rymdfysik* för budgetåret 2009 anvisar 46 394 000 kr. Till följd av pris- och löneomräkning föreslås anslaget öka med 678 000 kr (1,48 %).

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp.

3:5 Kungl. biblioteket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 310 835 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:5 *Kungl. biblioteket*.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslaget används för Kungl. bibliotekets (KB) förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:5 *Kungl. biblioteket* för budgetåret 2009 anvisar 310 835 000 kr. Med anledning av att Statens ljud- och bildarkivs verksamhet överförs till Kungl. biblioteket den 1 januari 2009 överförs till anslaget 47 822 000 kronor från utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Till följd av pris- och löneomräkning ökar anslaget med 4 150 000 kr (1,60 %).

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp.

3:6 Polarforskningssekretariatet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 26 553 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:6 *Polarforskningssekretariatet*.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslaget används för Polarforskningssekretariatets förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:6 *Polarforskningssekretariatet* för budgetåret 2009 anvisar 26 553 000 kr. Till följd av pris- och löneomräkning tillförs anslaget 744 000 kr (2,32 %).

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp.

3:7 Sunet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 41 503 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:7 *Sunet*.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslagets ändamål är att finansiera Sunet (Swedish University Computer Network), ett datanätverk för överföring av elektronisk information som binder samman i första hand universitet och högskolor och även vissa folkbibliotek och läns museer. Sunet finansieras genom detta anslag och genom avgifter från universitet och högskolor. Avgifterna ska täcka de kostnader som inte täcks av anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:7 *Sunet* för budgetåret 2009 anvisar 41 503 000 kr. I förslaget ingår pris- och löneomräkning med 1 095 000 kr (2,71 %).

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp.

3:8 Centrala etikprövningsnämnden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 4 826 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:8 *Centrala etikprövningsnämnden*.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslaget används för Centrala etikprövningsnämndens förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:8 *Centrala etikprövningsnämnden* för budgetåret 2009 anvisar 4 826 000 kr.

Tillämpningsområdet för lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor har utvidgats i enlighet med regeringens förslag i propositionen *Vissa etikprövningsfrågor m.m.* (prop. 2007/08:44, bet. 2007/08:UbU12, rskr. 2007/08:159). Lagändringen trädde i kraft den 1 juni 2008. Regeringen bedömer att antalet etikprövningsärenden kommer att öka som en konsekvens av utvidgningen och därmed även mängden tillsynsärenden. Av denna anledning föreslås Centrala etikprövningsnämndens anslag förstärkas med 450 000 kr från 2009. Anslaget föreslås öka med 109 000 kr till följd av pris- och löneomräkning (2,55%).

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp.

3:9 Regionala etikprövningsnämnder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 42 240 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:9 *Regionala etikprövningsnämnder*.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslaget används för de regionala etikprövningsnämndernas förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:9 *Regionala etikprövningsnämnder* för budgetåret 2009 anvisar 42 240 000 kr. Från och med 2009 föreslås att 450 000 kr överförs till anslag 3:8 *Centrala etikprövningsnämnden* med anledning av utvidgningen av tillämpningsområdet för lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Anslaget föreslås öka med 941 000 kr till följd av pris- och löneomräkning (2,25 %).

3:10 Särskilda utgifter för forskningsändamål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 116 485 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 3:10 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslaget används för forskningsverksamhet och vissa särskilda utgifter inom forskningsområdet.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 3:10 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* för budgetåret 2009 anvisar 116 485 000 kr. För att finansiera att Kristinebergs marina forskningsstation förs över från Kungl. Vetenskapsakademien till Göteborgs universitet föreslår regeringen att 700 000 kr överförs till anslag 2:8 *Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning*. Anslaget föreslås öka med 3 092 000 kr till följd av pris- och löneomräkning (2,71 %).

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa föreslaget belopp.

6 Vissa centrala myndigheter

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet anslagen 4:1–3 som avser myndigheterna CSN, Överklagandenämnden för studiestöd och Internationella programkontoret för utbildningsområdet. Dessutom behandlas anslagen 4:4 *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.* och 4:5 *Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning*.

Resultat

Regeringen lämnar i budgetpropositionen bl.a. följande resultatinformation om verksamheten vid CSN. CSN fortsätter att utveckla tekniska lösningar i administrationen för att ytterligare öka effektiviteten. På myndighetens webbplats tillhandahålls ett antal självservice-tjänster. CSN erbjuder bl.a. en möjlighet för vissa grupper av studerande att ansöka om studiestöd via elektronisk studiemedelsansökan. Cirka 34 % av samtliga ansökningar var under 2007 elektroniska. En ny webbplats togs i drift under hösten 2007.

CSN har under 2007 genomfört flera kvalitetsgranskningar inom områdena beviljning, återbetalning och kundservice. Granskningar har genomförts inom studiehjälpen, av betalningsplaner för återkrav och av e-posthanteringen. Granskningarna visar att kvaliteten i verksamheten har förbättrats något. Vidare har granskningarna utmynnat i ett antal förslag i syfte att minska fel och att öka rättsäkerheten, kvaliteten och enhetligheten i handläggningen. Vissa av åtgärderna har genomförts och vissa kommer att genomföras under nästa år.

Under året fortsatte den positiva utvecklingen vad gäller myndighetens telefonservice, och resultatet har förbättrats ytterligare. Andelen samtal som besvarats inom tre minuter ökade från 69 % under 2006 till 76 % under 2007. Den genomsnittliga väntetiden i telefonkö sjönk från drygt två

och en halv minut under 2006 till drygt två minuter under 2007. Andelen kunder som är nöjda med CSN:s telefonservice har ökat från 86 % 2006 till 87 % 2007.

Anslagen för 2009

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag finns i bilaga 2 till detta betänkande.

4:1 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 406 097 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 4:1 *Centrala studiestödsnämnden m.m.*

Propositionen

Anslaget används för CSN:s förvaltningskostnader. Regeringen bedömer att verksamheten även fortsättningsvis ska bedrivas i samma omfattning. Anslaget minskas dock med drygt 800 000 kr till följd av att förvaltningskostnader för administration av statsbidrag vid vissa studier för personer med funktionshinder och statsbidrag vid vissa studier i samiska flyttats till andra myndigheter.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen under anslag 4:1 *Centrala studiestödsnämnden m.m.* anvisar ett ramanslag om 406 097 000 kr för budgetåret 2009. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 7 778 000 kr (1,9 %) för pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

4:2 Överklagandenämnden för studiestöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 12 536 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 4:2 *Överklagandenämnden för studiestöd.*

Propositionen

Anslaget används för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningskostnader. Regeringen bedömer att verksamheten även fortsättningsvis ska bedrivas i samma omfattning.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 4:2 *Överklagandenämnden för studiestöd* för budgetåret 2009 anvisar ett ramanstag på 12 536 000 kr. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 177 000 kr (1,4 %) för pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

4:3 Internationella programkontoret för utbildningsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 55 168 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 4:3 *Internationella programkontoret för utbildningsområdet*.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanstag 4:3 *Internationella programkontoret för utbildningsområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 kr under 2010.

Propositionen

Anslagets ändamål är att finansiera Internationella programkontoret för utbildningsområdet (IPK). Myndigheten ansvarar för stöd till de aktörer inom utbildningsområdet som önskar delta i olika former av internationellt samarbete. Verksamheten omfattar framför allt EU:s Program för livslångt lärande (LLP) samt vissa nordiska och nationella program för främjande av internationellt samarbete.

Regeringens bedömning är att det svenska deltagandet inom de program som IPK ansvarar för bidrar till att stärka kvalitet och öppenhet i det svenska utbildningssystemet. Myndighetens informationssatsningar om EU:s Program för livslångt lärande (LLP) under 2008 bedöms utgöra en god grund för en fortsatt ökning av det svenska deltagandet i programmet. Inom vissa delar av programmet är det särskilt angeläget med ökat deltagande, framför allt student- och lärarmobiliteten inom Erasmus, fortbildningsstipendierna inom Comenius samt inom programmets centraliserade delar.

Mot bakgrund av skolmyndighetsutredningens förslag (SOU 2007:79) överförs nya verksamheter till IPK under hösten 2008. Dessa verksamheter är arbetsplatsförlagd utbildning (APU) utomlands (från Statens skolverk), programmet e-twinning samt skolnätverket ASPnet (från Myndigheten för skolutveckling). Med anledning av detta föreslår regeringen en förstärkning om 5,6 miljoner kronor till anslaget. Tillskottet om 5,6 miljoner kronor består av 2,1 miljoner kronor för förvaltningskostnader för verksamheterna och 3,5 miljoner av medel som betalas ut inom ramen för APU utomlands. Finansieringen föreslås ske genom att anslagen 1:1 *Statens Skolverk* minskas med 1,1 miljoner kronor, 1:2 *Myndigheten för skolutveckling* minskas med 1 miljon kronor och 1:5 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* minskas med 3,5 miljoner kronor.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen under anslag 4:3 *Internationella programkontoret för utbildningsområdet* anvisar ett ramanslag om 55 168 000 kr för budgetåret 2009. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 496 000 kr (0,98 %) för pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 4:3 *Internationella programkontoret för utbildningsområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 kr under 2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

4:4 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 33 310 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 4:4 *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.*

Propositionen

Anslaget avser till största delen Sveriges medlemsavgift i Unesco. Avgiften betalas i euro och US-dollar. Vidare finansierar anslaget medlemsavgifter till konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv, Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM) samt de avgifter och bidrag som är kopplade till konventionen om det immateriella kulturarvet och konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar. Anslaget täcker även kostnader för Svenska Unescorådet samt bevakning av Unescos verksamhet i Paris.

Utgifterna för anslaget påverkas främst av utvecklingen av Unescos budget, Sveriges andel av budgeten samt eventuella valutaförändringar. För 2009 bestämdes budgeten för Unesco vid generalkonferensen i oktober 2007.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 4:4 *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.* för budgetåret 2009 anvisar ett ramanslag på 33 310 000 kr. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 879 000 kr (2,7 %) för pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

4:5 Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 11 705 000 kr, för budgetåret 2009 under anslag 4:5 *Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning.*

Propositionen

Anslagets ändamål är att finansiera utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning. Anslaget används även för övergripande statistik inom utbildningsområdet. Vidare finansieras inom anslaget de årliga kostnaderna för OECD-CERI:s indikatorprogram INES.

Delar av anslaget används för verksamheter av tillfällig art och där behoven uppstår löpande under året. Det innebär att anslagsbelastningen kan variera mellan budgetåren.

Under innevarande budgetår har större delen av medlen avsatts för den årliga övergripande utbildningsstatistiken och OECD:s indikatorprojekt INES.

Genom särskilt regeringsbeslut har medel fördelats till Baltic 21-sekretariatet. Medlen utgör en delfinansiering av Sveriges bidrag till sekretariatet.

Under 2009 kommer det i både Sverige och Finland att uppmärksammas att det är 200 år sedan det dåvarande Sverige delades. Det kommer att genomföras en del utbildningsrelaterade insatser under det s.k. Märkesåret 1809, bl.a. riktade till landets skolor. Med anledning härav kommer vissa medel att avsättas inom anslaget under 2009 för dessa insatser.

Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att riksdagen under anslag 4:5 *Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning* anvisar ett ramanslag om 11 705 000 kr för budgetåret 2009. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 309 000 kr (2,7 %) för pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

7 Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen inom utgiftsområde 16 enligt regeringens förslag.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas budgetförslag för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning finns i *bilaga 2* till detta betänkande.

Utskottet har i avsnitten 2 Barn och ungdomsutbildning, 3 Vuxenutbildning, 4 Universitet och högskolor, 5 Forskning och 6 Vissa centrala myndigheter redogjort för innehållet i förslagen.

Utskottets ställningstagande

I de föregående avsnitten har utskottet redovisat sin bedömning av regeringens och oppositionspartiernas förslag inom olika delar av utgiftsområdet och där tagit ställning till samtliga berörda yrkanden. Utskottet har tillstyrkt regeringens förslag.

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar anslagen inom utgiftsområde 16 enligt förslaget i *bilaga 3*.

Särskilda yttranden

1. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden, punkt 7 (s)

Marie Granlund (s), Agneta Lundberg (s), Peter Hultqvist (s), Thomas Strand (s), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Roland Bäckman (s) anför:

I vår motion En ansvarsfull ekonomisk politik för jobb och välfärd beskriver vi socialdemokrater hur det går att bygga ett bättre Sverige utan att öka orättvisorna och förstärka klyftorna i samhället. Vi har den senaste tiden sett hur finanskrisen slår hårt och djupt in i människors vardag. Varslen ökar för varje dag och oron stiger inför vad framtiden har att bjuda. Då krävs en sammanhållen politik för en sammanhållen nation i stället för den politik regeringen nu bedriver. Ökade orättvisor har inte varit och är inte heller i framtiden svaret på människors problem.

Riksdagen har den 19 november 2008 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2009 – trots att den ekonomiska utvecklingen kraftigt har försämrats sedan regeringen arbetade fram dessa förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. För budgetåret 2009 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 16 inte får överstiga 50 188 757 000 kr under riksdagens fortsatta behandling. Socialdemokraternas förslag i budgetmotionen på utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således formellt inte tas upp till behandling.

Riksdagsmajoriteten har i första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi väljer därför att inte lägga något eget förslag inom den ram riksdagsmajoriteten fastställt utan vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 16 borde ha utökats med 2 822 000 000 kr på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion 2008/09:Fi270.

Därutöver anser vi att regeringen borde ha återkommit till riksdagen med nya prognoser för den ekonomiska utvecklingen och en ny politik som baseras på den sämre konjunkturen. Dessvärre har regeringen inte gjort det. I stället har regeringen bara justerat sina bedömningar om den ekonomiska utvecklingen, men inte den ekonomiska politiken. Det betyder att den håller fast vid en ekonomisk politik som utformades innan jobbkrisen slog till med full kraft. Vi socialdemokrater har därför lämnat in en motion om ett Stimulanspaket mot jobbkrisen (motion 2008/09:Fi7).

Vi avsätter 1 miljard kronor till ett nytt anslag för ett kvalitetslyft i skolan. Ska skolan lyckas med sitt uppdrag måste den fånga lusten till lärande och utmana alla barn och unga att vilja utvecklas maximalt efter sin förmåga. Vi vill ta vara på allas begåvning. Alla ska möta en utmaning i skolan. Det kräver mer utrymme för att göra olika i olika skolor. Därför vill vi socialdemokrater satsa 3 miljarder kronor de närmaste tre åren för att höja kvaliteten i den svenska skolan.

Vi socialdemokrater vill göra en omfattande satsning på att rusta miljöprogramsområdena. Det handlar om den fysiska miljön och om att förbättra samhällsklimatet bl.a. genom att investera i skolorna.

Redan i vår motionen föreslog vi att även förskolans personal ska omfattas av lärarlyftet. För oss är det självklart att alla lärare behöver få möjlighet till fortbildning för att garantera verksamhetens kvalitet.

Vi vill inrätta 5 000 nya lärlingsplatser för att ge arbetslösa ungdomar utan tillräcklig utbildning möjlighet att skaffa utbildning i nära kontakt med arbetslivet. Detta gör vi genom att ett nytt anslag, Lärlingsutbildning för arbetslösa ungdomar, införs. Anslaget tillförs 300 miljoner kronor.

Neddragningarna inom den kommunala vuxenutbildningen har varit omfattande. Regeringen backar nu, men först 2012 kommer antalet komvuxplatser att vara tillbaka på 2006 års nivå med nuvarande politik. Vi menar att det inte är tillräckligt. För 2009 föreslår vi socialdemokrater 4 700 fler platser än regeringen, vilket medför att regeringens föreslagna anslag ökas med 235 miljoner kronor.

Vi socialdemokrater välkomnar den nya yrkeshögskolan, men menar att den ökning av platser som regeringen föreslagit är helt otillräcklig för att möta människors behov och arbetsmarknadens efterfrågan. Vi vill därför bygga ut den kvalificerade yrkesutbildningen med 2 500 platser 2009. Därför avsätts ytterligare 187 miljoner kronor under detta anslag.

Vidare anser vi att svenskundervisningen för invandrare inte fungerar tillfredsställande. Utbildningen är inte tillräckligt anpassad till människors olika förkunskaper. Vi vill att sfi-undervisningen tydligare ska kopplas till varje individs förkunskaper och att undervisningen inriktas på att underlätta en snabb övergång till arbetslivet. Vi vill därför inrätta ett nytt anslag, Arbetslivsanknuten SFI, som tillförs 20 miljoner kr.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet är överens om ett antal insatser inom högskolans område. Det handlar om fler högskoleplatser, förbättrad kvalitet, praktik samt s.k. karriärcentrum. Åtgärderna redovisas nedan i ett gemensamt särskilt yttrande (s, mp).

Många som kommer till Sverige är flerspråkiga och har vana från akademiska studier. För dessa personer bör det finnas intensivkurser i svenska. Socialdemokraterna vill därför anslå 40 miljoner kronor för att Södertörns högskola, Malmö högskola och Högskolan i Gävle ska kunna erbjuda sådana kurser.

I enlighet med vad som anförs i motionerna 2007/08:Ub552 (m) och 2007/08:Ub607 (m) anser Socialdemokraterna att antalet platser på läkarutbildningen bör öka. Många svenska sjukhus har i dag mycket svårt att rekrytera de läkare som behövs inom vården. Dessutom kommer inom en snar framtid ett stort antal läkare att gå i pension, vilket kommer att öka bristen ytterligare.

Sverige ska vara en ledande forskningsnation. Investeringar i forskning återbetalar sig mångfalt i form av kunskap, utveckling och bidrag till tillväxt och välfärd. Socialdemokraterna vill därför, inom utgiftsområde 16, öka resurserna till forskning med 250 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Samtidigt vill Socialdemokraterna invända starkt mot det tillvägagångssätt som regeringen använder för att anvisa vissa forskningsmedel i budgetpropositionen för 2009. Under anslag 2:56 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* (ap 17) anvisar regeringen 1 215 miljoner kronor avseende forskning vid universitet och högskolor. Hur satsningen fördelas mellan olika lärosäten och olika anslag framgår dock inte av budgetpropositionen; i stället hänvisar regeringen till att detta kommer att redovisas i den forsknings- och innovationsproposition som överlämnades till riksdagen i slutet av oktober. Finansutskottet har i sitt betänkande 2008/09:FiU1 angett att den metod regeringen använder kan anses stå i konflikt med kravet att budgetpropositionen ska vara fullständig. Denna princip slås fast i riksdagsordningens 3 kap. 2 § där det framgår att en proposition som påverkar statens inkomster eller utgifter kommande år endast får lämnas efter budgetpropositionen om regeringen bedömer att det finns synnerliga ekonomisk-politiska skäl. Finansutskottet framhåller även att en ordning där regeringen, av vilket skäl det vara må, inte preciserar anslagets användning eller fördelning utan i stället föreslår ramar för breda ändamål som sedan preciseras genom regeringsbeslut, minskar riksdagens inflytande över medelstillelningen och försvagar budgetens funktion som styrmedel. Finansutskottet understryker principen att budgetpropositionen ska vara fullständig och att anslagets ändamål ska vara tydligt angivna. Socialdemokraterna instämmer till fullo i vad finansutskottet anför och förutsätter att regeringen inte kommer att använda denna metod vid framtida forskningssatsningar.

Sverige har i ett internationellt perspektiv haft en framstående klinisk forskning som varit en viktig del i utvecklingen av ett hälso- och sjukvårdssystem som håller en mycket hög nivå. Förutsättningarna för den kliniska forskningen i Sverige har dock till viss del försämrats. Det branschprogram som den socialdemokratiska regeringen tog initiativ till var ett mycket viktigt steg för att utveckla strategisk forskning inom läkemedel, bioteknik och medicinteknik. Socialdemokrater menar att branschprogrammet nu bör utvecklas till en nationell överenskommelse för den kliniska forskningen. Det kräver att staten tar initiativ till överläggningar om en bred överenskommelse mellan de berörda parterna – staten, landstingen

och industrin – om forskningens roll, villkoren inom vården och vilket åtagande och ansvar som varje part ska ha. Överenskommelsen bör medverka till att det upprättas en struktur som möjliggör forskning som en del i vardagens vardag. Målet för statens del bör vara att överenskommelsen ska vara långsiktig och ha bred politisk förankring.

2. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden, punkt 7 (v)

Amineh Kakabaveh (v) anför:

En majoritet av riksdagens ledamöter, representerande Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna, beslutade den 19 november 2008 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden samt en beräkning av statens inkomster. Ett tak för statens utgifter inklusive pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställdes för 2009, 2010 och 2011.

Vänsterpartiet menar att Sverige behöver en rejäl förändring av politiken för fler jobb, ökad rättvisa, förstärkt välfärd och kloka investeringar för framtiden. Vi presenterar i vår budgetmotion 2008/09:Fi271 en helt annan inriktning för den ekonomiska politiken än vad riksdagsmajoriteten fattat beslut om. Vårt budgetalternativ avvisar regeringens politik, som är närsynt och oansvarig, som systematiskt ger mer till dem som har mest, och som i grunden angriper och eroderar den svenska välfärdsmodellen. Vi avvisar regeringens kraftiga skattesänkningar, attackerna på de gemensamma trygghetssystemen och urgröpningen av det gemensamma ägandet. Vänsterpartiet gör en radikalt annorlunda bedömning än regeringen och riksdagsmajoriteten av de långsiktiga behoven för svensk ekonomi. Vi ifrågasätter de penning- och finanspolitiska ramverken som vi menar försvårar en politik för full sysselsättning.

Vänsterpartiets budgetmotion innehåller en mängd förslag som på olika sätt stimulerar ekonomin och stärker Sveriges långsiktiga växtkraft. Vi föreslår en stor satsning för fler anställda i den offentliga sektorn. Det handlar om kraftfulla åtgärder i syfte att förbättra kvaliteten inom bl.a. sjukvården, skolan och barn- och äldreomsorgen. Vi anslår också betydande medel för ökade investeringar i infrastruktur, bostäder och klimatåtgärder. Vi ser jämställdheten som en strukturell fråga om makt och resurser och föreslår en rad politiska insatser för att förändra ojämlika strukturer. Vi genomför ett omfattande socialt reformprogram på en rad områden. Detta är, i motsats till regeringens politik som försitter goda chanser och vrider klockan tillbaka, ett ansvarsfullt budgetalternativ som använder de gemensamma resurserna bättre, mer rättvist och mer framtidsinriktat.

När regeringen presenterade budgetpropositionen för 2009 befann sig den svenska ekonomin i en kraftig konjunkturnedgång. Trots detta var budgetpropositionen i princip renons på stabiliseringspolitiska förslag. Därefter har det globala finanssystemet i det närmaste kollapsat. Det stod tidigt

klart under hösten att finanskrisen skulle få betydande konsekvenser för den reala svenska ekonomin. Konjunkturinstitutet räknar med en BNP-tillväxt på -0,1 % för 2009, vilket kan jämföras med regeringens prognos i budgetpropositionen som låg på 1,3 %. Regeringen har under hösten dels lagt en proposition för stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet (prop. 2008/09:61), dels en proposition för en bättre fungerande kreditförsörjning via en stärkning av AB Svensk Exportkredit och Almi Företagspartner AB (prop. 2008/09:73). Innehållet i dessa propositioner är i huvudsak bra. Men det räcker inte på långa vägar för att på ett verkningsfullt sätt motverka den kraftiga lågkonjunktur som den svenska ekonomin nu befinner sig i. Budgetpropositionen för 2009 var i princip överspelad redan när den presenterades och regeringens underlåtenhet att under hösten revidera budgeten och lägga fram ett kraftfullt åtgärds paket för att motverka lågkonjunkturen riskerar att leda till mycket allvarliga konsekvenser.

För att stärka alla elevers rätt till kunskaper anser Vänsterpartiet att det behövs en permanent förstärkning av skolans resurser. Framför allt behövs det fler vuxna i skolan. Det behövs pedagogisk personal, som kan hjälpa eleverna i deras lärande, men även personal som kan ge stöd på annat sätt. I Vänsterpartiets budgetmotion genomförs en satsning på fler anställda i offentlig sektor, som bl.a. omfattar förskola, skola och fritidshem och vi vill på sikt skapa 25 000 fler tjänster för barnskötare, förskollärare, fritidspedagoger, fritidsledare, lärare, specialpedagoger, genuspedagoger m.fl. samt mer personal inom elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen. Dessutom vill vi införa ett bidrag för att servera frukost till alla grundskoleelever. Dessa permanenta satsningar ersätter regeringens tillfälliga och opreciserade anslag 1:11 Förstärkning av basfärdigheter, som därför minskas med 250 miljoner kronor.

Under detta utgiftsområde avsätter vi totalt 5 miljoner kronor för att stärka arbetet med feministiskt självförsvar ute på skolorna, varav 1 miljon kronor 2009, eftersom de medel som avsattes 2002 för att stärka flickors självförtroende i mycket liten utsträckning gick till projekt som innefattade feministiskt självförsvar trots att det var ett av huvudsyftena.

Skolverket har fått ett tillskott på drygt 28 miljoner kronor för arbetet med fler nationella prov. Vänsterpartiet anser att det inte finns något behov av fler nationella prov och minskar anslag 1:1 med motsvarande summa.

Vänsterpartiet vill förtydliga statens ansvar för att tillhandahålla en fungerande infrastruktur för studier på distans. Vi anser att staten bör överta ansvaret för finansieringen av kommunala lärcentrum, vilket beräknas medföra ökade kostnader med 300 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2009.

För att kunna genomföra en satsning på fler anställda och ökad kompetens inom den offentliga sektorn vill Vänsterpartiet inrätta 5 000 fler högskoleplatser 2009, bl.a. inom det medicinska utbildningsområdet. Fler högskoleplatser behövs dessutom för att möta den ökade efterfrågan på

utbildningsplatser från dagens stora gymnasiekullar samt för att motverka den rådande konjunkturedgången. Vänsterpartiet vill även anslå 120 miljoner kronor till högskolan för en förlängning av vissa examina inom lärarutbildningen.

3. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden, punkt 7 (mp)

Mats Pertoft (mp) anför:

Miljöpartiet har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotion 2008/09:Fi272 och tillhörande kommittémotioner.

I vår budgetmotion konstaterar vi att läget i världsekonomin just nu försämras snabbt. Konjunkturbarometern pekar på att hushållens syn på ekonomin är betydligt dystrare än normalt. Även arbetsmarknaden försvagas påtagligt. Sysselsättningen förväntas sjunka och arbetslösheten stiga. Antalet lediga platser som anmäls till Arbetsförmedlingen minskar, antalet ungdomsarbetslösa har stigit. Antalet varsel stiger. Riskerna är stora för en kraftig konjunkturedgång.

Miljöpartiet de gröna föreslår i årets budgetmotion flera åtgärder som syftar till att stärka Sveriges konkurrenskraft och samtidigt möta konjunkturedgången. Bland annat presenteras ett omfattande paket med yrkesutbildningar som syftar till att öka företagets tillgång till arbetskraft samtidigt som det skapas nya chanser för stora grupper att komma in på arbetsmarknaden.

På längre sikt menar vi att klimatförändringen är den, utan jämförelse, största utmaningen Sverige och världen just nu möter. I budgetmotionen föreslår vi omfattande insatser för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaserna. Med Miljöpartiets politik minskar Sveriges oljeberoende snabbt, vilket stärker vår ekonomiska ställning och gör oss mindre sårbara för globala konjunktursvängningar. De investeringar i järnväg och energieffektivisering av bostäder vi föreslår skapar nya arbetstillfällen. Satsningar på ny energiteknik och miljöteknik skapar möjligheter för nya företag att växa fram. Det är vår övertygelse att det går att förena ekonomisk utveckling och skapandet av nya jobb och företag med att ställa om samhället i hållbar riktning.

I Miljöpartiets budgetmotion presenteras en ny satsning för att nå miljömålen. Vi tar till skillnad från regeringen Miljömålsrådets rekommendationer på allvar. Vi presenterar också reformer av våra trygghetssystem som gör att arbetsmarknaden fungerar bättre och att färre personer hamnar utanför.

Regeringen Reinholdt har genom sin skatte- och otrygghetspolitik skapat klyftor i Sverige. Många människor har farit illa. Vår ambition är att skapa förutsättningar för alla människor att delta på arbetsmarknaden och bidra till samhället utan att för den skull straffa dem som är sjuka och

arbetslösa. Införande av barntid skapar bättre möjligheter för småbarnsföräldrar att kombinera föräldraskap och arbete. Med Miljöpartiets budgetförslag minskar klyftorna i Sverige och solidariteten ökar.

Vi presenterar också omfattande satsningar för att motverka diskriminering vilket gör att det skapas större möjligheter för fler människor att delta på arbetsmarknaden. De förändringar vi föreslår kring skatter, socialförsäkringar och miljö- och klimatpolitiken leder till ökad rättvisa mellan män och kvinnor. I årets budgetmotion görs en stor satsning på att höja kvaliteten i skolan. Vi skapar utrymme för pedagogisk utveckling, fortbildning av lärare och större möjligheter till modersmålsundervisning och ämnesundervisning på modersmål.

En avgörande fråga för ekonomisk utveckling, välbstånd och fungerande arbetsmarknad är en god folkhälsa. Miljöpartiet föreslår flera satsningar för bättre folkhälsa, liksom satsningar för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Andra stora satsningar som vi föreslår återfinns inom miljö- och klimatbiståndet.

Riksdagens majoritet bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del i beslutet om anslag inom utgiftsområdena (nr). I stället redovisas här de insatser inom utgiftsområde 16 som förordas av Miljöpartiet.

Den svenska skolan håller hög kvalitet, men alltför många elever går ut skolan med otillräckliga kunskaper. En av fyra elever som gick ut grundskolan våren 2007 hade inte godkänt i alla ämnen och 11 % saknade behörighet att söka till gymnasieskolans ordinarie program.

Alla elever måste få förutsättningar att nå kunskapsmålen. Stor mångfald, långtgående individualiserad undervisning och kompetenta lärare är nyckeln till en framgångsrik skola. I vårt budgetalternativ presenterar vi satsningar för att stärka kvaliteten i grundskolan.

För att ge fler elever bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen i skolan vill vi inrätta en kvalitetspott för pedagogisk utveckling. Skolor ska kunna söka och få medel för att genomföra projekt som syftar till att höja kvaliteten i undervisningen och i förlängningen leda till större måluppfyllelse. Skolverket bör därför få i uppdrag att administrera projektet och vi vill därför öka anslag 1:5 med 400 miljoner kronor årligen.

Lärarnas kompetens har en avgörande betydelse för elevernas resultat i skolan. Engagerade och kompetenta lärare hjälper elever att utvecklas såväl kunskapsmässigt som rent mänskligt. Miljöpartiet anser att lärarna måste uppmärksammas mer. Skolledningarna måste ställa höga krav på varje lärare, och lärarna måste få möjligheter att leva upp till dessa krav.

Den borgerliga regeringen har gjort en satsning på fortbildning för lärare som de kallar Lärarlyftet. Det är en bra satsning som går ut på att lärare som vidareutbildar sig får en ersättning från staten som motsvarar 80 % av deras lön under tiden som de studerar. Det har dock visat sig att avhoppet från utbildningarna är ganska stora. En förklaring kan vara att många inte har sådana ekonomiska marginaler att de klarar ett inkomstbortfall på 20 %. Många som tar del av utbildningen är ensamstående kvinnor med barn. För att skapa bättre möjligheter för personer som inte har så stora ekonomiska marginaler att ta del av Lärarlyftet vill Miljöpartiet höja ersättningsgraden till 90 % av lönen. För detta avsätter vi 160 miljoner kronor årligen.

Det finns många som undervisar i skolan som saknar formell lärarbehörighet. Många av dessa är duktiga personer som passar bra för läraryrket. På sikt tror vi att det kan vara aktuellt att öppna för fler vägar till läraryrket i kombination med en bättre kvalitetssäkring.

Miljöpartiet anser att det är viktigt att lärare som saknar behörighet ges möjlighet att komplettera sin kunskap genom att läsa in det som de saknar för att bli behöriga lärare. Under förra mandatperioden fanns det en särskild lärarutbildning för obehöriga lärare (SÄL) som omfattade 90 poäng (tre terminers heltidsstudier). Den var utformad för yrkesverksamma som hade högskoleutbildning eller arbetslivserfarenhet i sådan omfattning att de behövde högst 90 poäng för att bli behöriga lärare. Utbildningen var mycket framgångsrik.

Nuvarande regering valde att göra om utbildningen till en tillfällig satsning som man gav namnet VAL (vidareutbildning av lärare) och kortade ned den till maximalt 60 poäng, vilket motsvarar två terminers heltidsstudier. Eftersom många behöver mer än två terminers studier för att bli behöriga blev utbildningen relevant för färre. Miljöpartiet tycker att den förändringen var olycklig. Miljöpartiet avsätter 90 miljoner kronor årligen för att återinföra möjligheten för obehöriga lärare att läsa in sin behörighet samt återställa omfattningen till 90 poäng, alltså motsvarande tre terminers heltidsstudier.

Miljöpartiet vill nu göra en ny och bättre satsning på genuspedagoger. Vi avsätter 20 miljoner kronor årligen i tre år för att möjliggöra utbildning av 600 genuspedagoger. I vårt förslag får kommunerna till skillnad från tidigare också ersättning för vikariekostnaderna, vilket betyder att även kommuner med en trång skolbudget kan få tillgång till genuspedagoger och den kunskap och kompetens som de bär med sig.

Nästan all undervisning i skolorna bedrivs på svenska, något som gör det svårt för barn som ännu inte behärskar svenskan obehindrat att tillgodogöra sig annan undervisning, såsom matematik. Det gäller framför allt elever som nyligen anlänt till Sverige och som inte har hunnit lära sig svenska tillräckligt bra för att hänga med i undervisningen. En elev har rätt att få bra undervisning i matematik även om eleven inte är duktig i svenska. Att undervisningen blir mer effektiv om lärarna talar ett språk

som eleverna förstår säger sig självt. Miljöpartiet vill därför starta en försöksverksamhet i tio kommuner där man prövar att ge elever rätt till undervisning i matematik på deras modersmål, detta för att ge eleverna bättre kunskaper i dessa ämnen under tiden som eleverna utvecklar sina kunskaper i svenska. När eleverna är nyanlända sker en större del av undervisningen i ämnena på modersmålet, men med tiden sker en större del av ämnesundervisningen på svenska. Miljöpartiet avsätter 164 miljoner kronor årligen för detta försök.

Miljöpartiet och Socialdemokraterna är överens om ett antal insatser inom högskolans område. Det handlar om fler högskoleplatser, förbättrad kvalitet, praktik samt s.k. karriärcentrum. Åtgärderna redovisas nedan i ett gemensamt särskilt yttrande (s, mp).

Miljöpartiet anser att 100 miljoner kronor av regeringens föreslagna satsning på forskning inom utgiftsområde 16 bör flyttas till anslaget för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för klimatforskning.

4. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2009 samt vissa bemyndiganden, punkt 7 (s, mp)

Marie Granlund (s), Agneta Lundberg (s), Peter Hultqvist (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s) och Roland Bäckman (s) anför:

Utbildning är avgörande för individers och länders konkurrenskraft. Det är därför djupt oroande att regeringen dragit ned på antalet platser inom högskolan. Stora ungdomskullar är nu på väg in i högskolesystemet, vilket kommer att minska andelen unga som får chansen till högskolestudier. Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill ge fler unga möjlighet att studera vidare och föreslår därför 3 585 fler högskoleplatser än regeringen 2009. Även 2010–2011 bör högskolan tillföras 4 418 respektive 6 038 platser utöver regeringens förslag.

Vidare anser Socialdemokraterna och Miljöpartiet att kvaliteten i högskolan behöver förbättras, särskilt inom de utbildningar som i dag har en liten andel läraryrke. Vi vill därför satsa 400 miljoner kronor på att höja kvaliteten inom samhällsvetenskaplig och humanistisk grundutbildning.

Mycket tyder på att återkommande kontakter med arbetsmarknaden under utbildningstiden gör det lättare att få jobb efter examen. Därför är möjligheten att få göra praktik under sin studietid mycket eftertraktad bland studenter. Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill skapa möjlighet för fler studenter att få denna värdefulla arbetslivserfarenhet och föreslår därför en försöksverksamhet med praktik. För ändamålet vill vi avsätta 50 miljoner kronor, vilket motsvarar 10 000 praktikplatser.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill även förbättra lärosätenas arbete med att stötta studenterna i övergången mellan studier och arbete. Det kan handla om att ordna praktik, hitta samarbete kring examensarbete

eller på annat sätt förmedla kontakter mellan studenter och arbetsgivare. På de flesta lärosäten förekommer det olika aktiviteter för att stötta studenterna, men verksamheterna är tyvärr underdimensionerade i förhållande till behoven. I syfte att utveckla s.k. karriärcentrum vid lärosätena vill vi därför anslå 50 miljoner kronor.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2008/09:1

Proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009 utgiftsområde 16:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (avsnitt 2.1 och 7.2.3).
2. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram (avsnitt 2.2 och 7.2.3).
3. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden (avsnitt 2.3 och 7.2.3).
4. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument (avsnitt 2.4 och 7.2.3).
5. Riksdagen godkänner att målen för politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik upphör att gälla (avsnitt 3.4).
6. Riksdagen godkänner att Statens ljud- och bildarkiv ska upphöra som en myndighet (avsnitt 7.2.3).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 13 000 000 kr under 2010–2011 (avsnitt 9.1.3).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:5 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 140 000 000 kr under 2010–2011 (avsnitt 9.1.5).
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:6 Särskilda insatser inom utbildningsområdet besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 83 000 000 kr under 2010 (avsnitt 9.1.6).
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal besluta om kommande utgifter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 310 000 000 kr under 2010–2011 (avsnitt 9.1.10).

11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:17 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 322 847 000 kr under 2010 och högst 477 153 000 kr under 2011–2013 (avsnitt 9.1.17).
12. Riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna försäljning av aktier i Ideon AB (avsnitt 9.2.6).
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:56 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 kr under 2010 (avsnitt 9.2.56).
14. Riksdagen godkänner att verksamheterna vid Växjö universitet och Högskolan i Kalmar ska ingå i ett universitet (avsnitt 9.2.56).
15. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 600 000 000 kr under 2010–2014 (avsnitt 9.3.1).
16. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 3:3 Rymdforskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 860 000 000 kr under 2010–2014 (avsnitt 9.3.3).
17. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 4:3 Internationella programkontoret för utbildningsområdet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 kr under 2010 (avsnitt 9.4.3).
18. Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning i enlighet med uppställningen i propositionen.

Redogörelse 2007/08:RRS26

Redogörelse 2007/08:RRS26 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående fem stiftelsers kapitalförvaltning och regeringens roll som stiftare.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s):

62. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utökat antal studieplatser på högskolan, kommunala vuxenutbildningen och den kvalificerade yrkesutbildningen (avsnitt 3.1).

63. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetsprogram i grundskolan (avsnitt 7).
65. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utökat antal lärlingsplatser (avsnitt 7.3).
66. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslivsanknuten sfi-undervisning (avsnitt 3.1.8).
90. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om allmän förskola för treåringar (avsnitt 6.2.5).
91. Riksdagen avslår regeringens förslag till barnomsorgspong.
92. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjd kvalitetssatsning i förskolan (avsnitt 6.2).

2008/09:Fi272 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om högre kvalitet i skolan.

2008/09:So551 av Désirée Pethrus Engström (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka antalet platser på läkarutbildningen.

2008/09:Ub211 av Hans Stenberg och Jasenko Omanovic (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökad läkar- och tandläkarutbildning vid Umeå universitet.

2008/09:Ub325 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fortsatt utbyggnad av högskolan.

2008/09:Ub389 av Lennart Axelsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta nya utbildningsplatser, alternativt omfördela en stor del av de redan planerade nya utbildningsplatserna, till en ny läkarutbildning vid Örebro universitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avsätta medel för uppbyggnad av en ny läkarutbildning vid Örebro universitet på liknande sätt som utbildningarna i Umeå och Linköping en gång etablerades.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anvisa Örebro universitet ett lärosäte för att i samarbete bygga upp en läkarutbildning vid Örebro universitet och också avsätta medel för detta samarbete.

2008/09:Ub455 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställning:

Tabellen återfinns på sidan 1 i motionen.

2008/09:Ub491 av Mats Pertoft m.fl. (mp):

2. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställning:

Tabellen återfinns på sidan 2 i motionen.

2008/09:Ub526 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ersättningsgraden vid deltagande i det s.k. Lärarlyftet bör höjas till 90 %.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra möjligheten för obehöriga lärare att läsa in behörighet.

2008/09:Ub534 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Lärarlyftet för alla lärare.

2008/09:Ub544 av Christer Engelhardt m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningskvalitet.

2008/09:Ub552 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Jan Ericson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att antalet platser på läkarutbildningen i Sverige bör utökas.

2008/09:Ub557 av Fredrik Olovsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringens nedskärningar på Mälardalens högskola.

2008/09:Ub581 av Lars Wegedal m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fler studerande vid högskolan.

2008/09:Ub594 av Marie Granlund m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om investeringar i höjd kvalitet och omfattning av undervisningen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att högskolan bör byggas ut med 3 685 platser 2009, 4 418 platser 2010 och 6 038 platser 2011.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om satsningar på praktik och karriärcentrum.

2008/09:Ub596 av Marie Granlund m.fl. (s):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om satsning på fler platser inom komvux och yrkesvux.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om satsning på fler platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen.

2008/09:Ub601 av Marie Granlund m.fl. (s):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställning:

Tabellen återfinns på sidan 1 i motionen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utökat antal studieplatser på högskolan, den kommunala vuxenutbildningen och den kvalificerade yrkesutbildningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetsprogram i grundskolan.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utökat antal lärlingsplatser.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslivsanknuten sfi-undervisning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ökad satsning på forskning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om intensivkurser i svenska.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitet i högskolan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om praktik i högskolan.

2008/09:Ub607 av Göran Thingwall (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökad intagning till medicinska fakulteter.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens förslag

Anslagsförslag för 2009 under utgiftsområde 16
Utbildning och universitetsforskning*Belopp i 1000-tal kronor*

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag		
		s	v	mp
1:1 Statens skolverk	306 701		-28 000	
1:2 Statens skolinspektion	326 145			
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	659 311			
1:4 Sameskolstyrelsen	26 637			
1:5 Utveckling av skolväsende, förskole- verksamhet och skolbarnsomsorg	845 463		-260 000	+184 000
1:6 Särskilda insatser inom utbildningsområdet	487 197			
1:7 Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.	3 660 000			
1:8 Bidrag till viss verksamhet motsvarande förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och gymnasieskola	148 214			
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	94 677			
1:10 Fortbildning av lärare och förskole- personal	1 247 087			
1:11 Förstärkning av basfärdigheter	250 000		-250 000	
1:12 Bidrag till vissa studier	15 525			
1:13 Myndigheten för yrkeshögskolan	71 470			
1:14 Utveckling av vuxenutbildning m.m.	8 334			
1:15 Statligt stöd till vuxenutbildning	608 708	+235 000	-124 000	
1:16 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	26 490			
1:17 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	1 170 187	+187 000	+34 500	+250 000
1:18 Kvalitetslyft i skolan (nytt anslag)		+1 000 000		+650 000
1:19 Arbetsanknuten sfi (nytt anslag)		+20 000		
1:20 Lärlingsutbildning för arbetslösa ungdomar (nytt anslag)		+300 000		
1:21 Feministiskt självförsvar (nytt anslag)			+1 000	
1:22 Statlig finansiering av lärcentrum (nytt anslag)			+300 000	
2:1 Högskoleverket	172 349			
2:2 Verket för högskoleservice	19 371			
2:3 Uppsala universitet: Grundutbildning	1 276 516			
2:4 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	1 397 506			
2:5 Lunds universitet: Grundutbildning	1 696 581			

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag		
		s	v	mp
2:6 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	1 513 365			
2:7 Göteborgs universitet: Grundutbildning	1 666 119			
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	1 140 014			
2:9 Stockholms universitet: Grundutbildning	1 561 472			
2:10 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	1 189 608			
2:11 Umeå universitet: Grundutbildning	1 147 672			
2:12 Umeå universitet: Forskning och forskar- utbildning	801 861			
2:13 Linköpings universitet: Grundutbildning	1 254 200			
2:14 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	571 197			
2:15 Karolinska institutet: Grundutbildning	636 461			
2:16 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	908 640			
2:17 Kungl. Tekniska högskolan: Grund- utbildning	987 184			
2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	762 265			
2:19 Luleå tekniska universitet: Grund- utbildning	618 376			
2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	283 648			
2:21 Karlstads universitet: Grundutbildning	532 729			
2:22 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	178 443			
2:23 Växjö universitet: Grundutbildning	464 897			
2:24 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	167 216			
2:25 Örebro universitet: Grundutbildning	618 117			
2:26 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	186 084			
2:27 Mittuniversitetet: Grundutbildning	519 043			
2:28 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	176 447			
2:29 Blekinge tekniska högskola: Grund- utbildning	244 282			
2:30 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	76 993			
2:31 Malmö högskola: Grundutbildning	814 005			
2:32 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	90 127			
2:33 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	446 754			
2:34 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning	79 073			
2:35 Mälardalens högskola: Grundutbildning	585 772			

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag		
		s	v	mp
2:36 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning	63 481			
2:37 Danshögskolan: Grundutbildning	48 896			
2:38 Dramatiska institutet: Grundutbildning	80 819			
2:39 Gymnastik- och idrottshögskolan: Grundutbildning	49 628			
2:40 Högskolan i Borås: Grundutbildning	393 720			
2:41 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	370 173			
2:42 Högskolan på Gotland: Grundutbildning	122 710			
2:43 Högskolan i Gävle: Grundutbildning	401 281			
2:44 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	315 273			
2:45 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	332 653			
2:46 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	304 709			
2:47 Högskolan Väst: Grundutbildning	294 393			
2:48 Konstfack: Grundutbildning	126 142			
2:49 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	57 696			
2:50 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	131 835			
2:51 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	17 783			
2:52 Södertörns högskola: Grundutbildning	333 783			
2:53 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	28 631			
2:54 Försvarshögskolan: Grundutbildning	22 018			
2:55 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	2 279 880			
2:56 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	1 743 303	+250 000		+400 000
2:57 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	403 660			
2:58 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 087 177		+7 000	
2:59 Fler högskoleplatser (nytt anslag)		+290 000	+213 000	+290 000
2:60 Kvalitet i högskolan (nytt anslag)		+400 000		
2:61 Praktik i högskolan (nytt anslag)		+100 000		
2:62 Intensivkurser i svenska (nytt anslag)		+40 000		
2:63 Förlängning av viss lärarutbildning (nytt anslag)			+120 000	
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	4 029 248			
3:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning	111 705			
3:3 Rymdforskning	193 975			
3:4 Institutet för rymdfysik	46 394			
3:5 Kungl. biblioteket	310 835			
3:6 Polarforskningssekreteriatet	26 553			
3:7 Sunet	41 503			
3:8 Centrala etikprövningsnämnden	4 826			
3:9 Regionala etikprövningsnämnder	42 240			
3:10 Särskilda utgifter för forskningsändamål	116 485			

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag		
		s	v	mp
4:1 Centrala studiestödsnämnden m.m.	406 097			
4:2 Överklagandenämnden för studiestöd	12 536			
4:3 Internationella programkontoret för utbildningsområdet	55 168			
4:4 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	33 310			
4:5 Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning	11 705			
Summa för utgiftsområdet	50 188 757	+2 822 000	+13 500	+1 774 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2009 under
utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Företrädarna för s, v och mp har avstått från att ta ställning i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–4).

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
1:1 Statens skolverk	306 701
1:2 Statens skolinspektion	326 145
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	659 311
1:4 Sameskolstyrelsen	26 637
1:5 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	845 463
1:6 Särskilda insatser inom utbildningsområdet	487 197
1:7 Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.	3 660 000
1:8 Bidrag till viss verksamhet motsvarande förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och gymnasieskola	148 214
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	94 677
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	1 247 087
1:11 Förstärkning av basfärdigheter	250 000
1:12 Bidrag till vissa studier	15 525
1:13 Myndigheten för yrkeshögskolan	71 470
1:14 Utveckling av vuxenutbildning m.m.	8 334
1:15 Statligt stöd till vuxenutbildning	608 708
1:16 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	26 490
1:17 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	1 170 187
2:1 Högskoleverket	172 349
2:2 Verket för högskoleservice	19 371
2:3 Uppsala universitet: Grundutbildning	1 276 516
2:4 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	1 397 506
2:5 Lunds universitet: Grundutbildning	1 696 581
2:6 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	1 513 365
2:7 Göteborgs universitet: Grundutbildning	1 666 119
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	1 140 014
2:9 Stockholms universitet: Grundutbildning	1 561 472
2:10 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	1 189 608
2:11 Umeå universitet: Grundutbildning	1 147 672
2:12 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	801 861
2:13 Linköpings universitet: Grundutbildning	1 254 200
2:14 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	571 197
2:15 Karolinska institutet: Grundutbildning	636 461

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
2:16 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	908 640
2:17 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	987 184
2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	762 265
2:19 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	618 376
2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	283 648
2:21 Karlstads universitet: Grundutbildning	532 729
2:22 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	178 443
2:23 Växjö universitet: Grundutbildning	464 897
2:24 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	167 216
2:25 Örebro universitet: Grundutbildning	618 117
2:26 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	186 084
2:27 Mittuniversitetet: Grundutbildning	519 043
2:28 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	176 447
2:29 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning	244 282
2:30 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	76 993
2:31 Malmö högskola: Grundutbildning	814 005
2:32 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	90 127
2:33 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	446 754
2:34 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning	79 073
2:35 Mälardalens högskola: Grundutbildning	585 772
2:36 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning	63 481
2:37 Danshögskolan: Grundutbildning	48 896
2:38 Dramatiska institutet: Grundutbildning	80 819
2:39 Gymnastik- och idrottshögskolan: Grundutbildning	49 628
2:40 Högskolan i Borås: Grundutbildning	393 720
2:41 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	370 173
2:42 Högskolan på Gotland: Grundutbildning	122 710
2:43 Högskolan i Gävle: Grundutbildning	401 281
2:44 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	315 273
2:45 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	332 653
2:46 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	304 709
2:47 Högskolan Väst: Grundutbildning	294 393
2:48 Konstfack: Grundutbildning	126 142
2:49 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	57 696
2:50 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	131 835
2:51 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	17 783
2:52 Södertörns högskola: Grundutbildning	333 783
2:53 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	28 631
2:54 Försvarshögskolan: Grundutbildning	22 018
2:55 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	2 279 880
2:56 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	1 743 303
2:57 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	403 660
2:58 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 087 177
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	4 029 248
3:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning	111 705
3:3 Rymdforskning	193 975

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
3:4 Institutet för rymdfysik	46 394
3:5 Kungl. biblioteket	310 835
3:6 Polarforskningssekretariatet	26 553
3:7 Sunet	41 503
3:8 Centrala etikprövningsnämnden	4 826
3:9 Regionala etikprövningsnämnder	42 240
3:10 Särskilda utgifter för forskningsändamål	116 485
4:1 Centrala studiestödsnämnden m.m.	406 097
4:2 Överklagandenämnden för studiestöd	12 536
4:3 Internationella programkontoret för utbildningsområdet	55 168
4:4 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	33 310
4:5 Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning	11 705
Summa för utgiftsområdet	50 188 757

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs att 16 och 26 e §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

De arkiv och bibliotek som avses i tredje och fjärde styckena har rätt att framställa exemplar av verk, dock inte datorprogram,

1. för bevarande-, kompletterings- eller forskningsändamål,
2. för att tillgodose lånesökandes önskemål om enskilda artiklar eller korta avsnitt eller om material som av säkerhetsskäl inte bör lämnas ut i original, eller
3. för användning i läsapparater.

Exemplar som framställs på papper med stöd av första stycket 2 får spridas till lånesökande. Bestämmelser om avtalslicens för spridning av exemplar till allmänheten i andra fall och för överföring av verk till allmänheten finns i 42 d §.

Rätt till exemplarframställning och spridning enligt denna paragraf har

1. de statliga och kommunala arkivmyndigheterna,
2. *Statens ljud- och bildarkiv,* *2. de vetenskapliga bibliotek och fackbibliotek som drivs av det allmänna, och*
3. *de vetenskapliga bibliotek och fackbibliotek som drivs av det allmänna samt* *3. folkbiblioteken.*

---

¹ Senaste lydelse 2005:359.

4. folkbiblioteken.

Regeringen får i enskilda fall besluta att vissa andra arkiv och bibliotek än de som anges i tredje stycket *skall* ha rätt till exemplarframställning enligt denna paragraf.

Regeringen får i enskilda fall besluta att vissa andra arkiv och bibliotek än de som anges i tredje stycket *ska* ha rätt till exemplarframställning enligt denna paragraf.

26 e §²

Ett radio- eller televisionsföretag som har rätt att sända ut ett verk får ta upp verket på en anordning genom vilken det kan återges, om det görs

1. för användning vid egna utsändningar ett fåtal gånger under begränsad tid,

2. för att säkerställa bevisning om utsändningens innehåll eller

3. för att en statlig myndighet *skall* kunna utöva tillsyn över utsändningsverksamheten.

Upptagningar som avses i första stycket 2 och 3 får användas endast för de ändamål som anges där. Om sådana upptagningar har dokumentariskt värde, får de dock bevaras i *Statens ljud- och bildarkiv*.

En statlig myndighet som har till uppgift att utöva tillsyn över reklamen i ljudradio- och television utsändningar får återge utsändningar i den omfattning som motiveras av ändamålet med tillsynen.

2. för att säkerställa bevisning om utsändningens innehåll, eller

3. för att en statlig myndighet *ska* kunna utöva tillsyn över utsändningsverksamheten.

Upptagningar som avses i första stycket 2 och 3 får användas endast för de ändamål som anges där. Om sådana upptagningar har dokumentariskt värde, får de dock bevaras hos *Kungl. biblioteket*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

---

² Senaste lydelse 2000:665.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram

Härigenom föreskrivs att 16 och 18 §§ lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

Statens ljud- och bildarkiv får ha terminalåtkomst till de uppgifter i registret som behövs för *arkivets* verksamhet.

Kungl. biblioteket får ha terminalåtkomst till de uppgifter i registret som behövs för *bibliotekets* verksamhet.

18 §²

Bestämmelser om att biografbyrån har terminalåtkomst till det register som *Statens ljud- och bildarkiv* för över pliktexemplar av filmer och videogram finns i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument.

Bestämmelser om att biografbyrån har terminalåtkomst till det register som *Kungl. biblioteket* för över pliktexemplar av filmer och videogram finns i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

---

¹ Senaste lydelse 2000:666.

² Senaste lydelse 2000:666.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 7 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §

I radio- och TV-lagen (1996:844) finns ytterligare bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla inspelningar av radioprogram.

I lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument finns bestämmelser om skyldighet att lämna skrifter och upptagningar till bibliotek <i>eller till Statens ljud- och bildarkiv.</i>	I lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument finns bestämmelser om skyldighet att lämna skrifter och upptagningar till bibliotek.
---	---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

---

¹ Lagen omtryckt 2002:911.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument

Härigenom föreskrivs att 1, 25, 26 och 31 §§ lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag ges föreskrifter om skyldighet att till bibliotek *eller Statens ljud- och bildarkiv* lämna exemplar av dokument (pliktexemplar).

Pliktexemplar skall bevaras och tillhandahållas för forskning och studier enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

I denna lag ges föreskrifter om skyldighet att till bibliotek lämna exemplar av dokument (pliktexemplar).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur pliktexemplar ska bevaras och tillhandahållas för forskning och studier.

25 §²

Pliktexemplar av film, av annat dokument för elektronisk återgivning än sådant som avses i 10 § eller av upptagning av ljudradio- och televisionsprogram *skall* lämnas till *Statens ljud- och bildarkiv*.

Pliktexemplar av film, av annat dokument för elektronisk återgivning än sådant som avses i 10 § eller av upptagning av ljudradio- och televisionsprogram *ska* lämnas till *Kungl. biblioteket*.

26 §³

Den som har lämnat pliktexemplar av film har rätt att återfå filmen och *skall beredas* tillfälle att hämta filmen sedan *Statens ljud- och bildarkiv* har haft skälig tid för att framställa en kopia.

Den som har lämnat pliktexemplar av *en* film har rätt att återfå filmen och *ska ges* tillfälle att hämta filmen sedan *Kungl. biblioteket* har haft skälig tid för att framställa en kopia.

31 §⁴

Statens ljud- och bildarkiv skall med hjälp av automatisk databehandling föra ett särskilt register över pliktexemplar av videogram som har lämnats till *arkivet*. I registret *skall antecknas* ett nummer för varje videogram. Statens biografbyrå får ha terminalåtkomst till detta register.

Statens ljud- och bildarkiv skall

Kungl. biblioteket ska med hjälp av automatisk databehandling föra ett särskilt register över pliktexemplar av videogram som har lämnats till *biblioteket*. I registret *ska* ett nummer för varje videogram *antecknas*. Statens biografbyrå får ha terminalåtkomst till detta register.

Kungl. biblioteket ska underrätta

¹ Senaste lydelse 2000:663.

² Senaste lydelse 2000:663.

³ Senaste lydelse 2000:663.

⁴ Senaste lydelse 2000:663.

underrätta den som har lämnat pliktexemplar av videogram om de nummer som videogrammen har fått i registret.

Den som är skyldig att lämna pliktexemplar till *Statens ljud- och bildarkiv* skall föra en förteckning över videogram som omfattas av plikten och i förteckningen ange de registernummer som de *ingivna* pliktexemplaren har fått.

den som har lämnat pliktexemplar av videogram om de nummer som videogrammen har fått i registret.

Den som är skyldig att lämna pliktexemplar av videogram till *Kungl. biblioteket* ska föra en förteckning över videogram som omfattas av plikten och i förteckningen ange de registernummer som de *lämnade* pliktexemplaren har fått.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.